

การทูตดิจิทัลของสหรัฐอเมริกาและจีนในวิกฤตการณ์ระหว่างประเทศ: ศึกษาในช่วงสถานการณ์โควิด- 19 และสถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างรัสเซีย-ยูเครน ในช่วงปี 2019 – 2024

THE DIGITAL DIPLOMACY OF THE UNITED STATES AND CHINA IN INTERNATIONAL
CRISES: A STUDY OF THE COVID-19 PANDEMIC AND THE RUSSIA-UKRAINE CONFLICT
FROM 2019 TO 2024 A.D.

ระพีพร ตะระสุภณ

การทูตดิจิทัลของสหรัฐอเมริกาและจีนในวิกฤตการณ์ระหว่างประเทศ: ศึกษาในช่วงสถานการณ์โควิด-19 และสถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างรัสเซีย-ยูเครน ในช่วงปี 2019 – 2024

ปริญญานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการทูตและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ปีการศึกษา 2567
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

THE DIGITAL DIPLOMACY OF THE UNITED STATES AND CHINA IN INTERNATIONAL
CRISES: A STUDY OF THE COVID-19 PANDEMIC AND THE RUSSIA-UKRAINE CONFLICT
FROM 2019 TO 2024 A.D.

RAPEEPORN TARASUPHON

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of MASTER OF POLITICAL SCIENCE
(Diplomacy and International Relations)
Faculty of Social Sciences, Srinakharinwirot University
2024
Copyright of Srinakharinwirot University

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การทูตดิจิทัลของสหรัฐอเมริกาและจีนในวิกฤตการณ์ระหว่างประเทศ: ศึกษาในช่วงสถานการณ์
โควิด- 19 และสถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างรัสเซีย-ยูเครน ในช่วงปี 2019 – 2024

ของ

ระพีพร ตะระสุภณ

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการทูตและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิพิมพ์ ศรีบัลลังก์)

..... ประธานกรรมการ
(ดร.ศิบดี นพประเสริฐ)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.ศิวพล ชมภูพันธุ์)

ชื่อเรื่อง	การทูตดิจิทัลของสหรัฐอเมริกาและจีนในวิกฤตการณ์ระหว่างประเทศ: ศึกษาในช่วงสถานการณ์โควิด-19 และสถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างรัสเซีย-ยูเครน ในช่วงปี 2019 – 2024
ผู้วิจัย	ระพีพร ตระระสุภณ
ปริญญา	รัฐศาสตรมหาบัณฑิต
ปีการศึกษา	2567
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.ศิพิมพ์ ศรีบัลลังก์

การเกิดขึ้นของเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยสถานการณ์โควิด-19 และสถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างรัสเซียยูเครนเป็นปัจจัยเร่งสำคัญที่ทำให้การทูตดิจิทัลถูกให้ความสำคัญมากยิ่งขึ้น จึงเกิดการขยายการแข่งขันระหว่างมหาอำนาจอย่างสหรัฐอเมริกาและจีนมาในเวทีการทูตดิจิทัล งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการนำการทูตดิจิทัลมาใช้ในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยเฉพาะรูปแบบและกลยุทธ์ใช้การทูตดิจิทัลของสหรัฐอเมริกาและจีนในวิกฤตการณ์ระหว่างประเทศในช่วงโควิด-19 และสถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างรัสเซีย-ยูเครน โดยมีข้อเสนอว่า จีนและสหรัฐอเมริกามีการใช้การทูตดิจิทัลสร้างแนวคิดเครือข่ายร่วมกัน (Network Mentality) ซึ่งไม่ได้เป็นความร่วมมือของทั้งสองฝ่าย แต่เป็นการที่แต่ละฝ่ายพยายามเข้าไปมีอิทธิพลต่อความคิดของปัจเจกให้เป็นไปตามที่ฝ่ายตนต้องการ จนกลายเป็นเครือข่ายที่มีชุดความคิดร่วมกันในวงกว้าง โดยงานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยวิเคราะห์จากเอกสารและโพสต์ในบัญชีเฟซบุ๊กทางการของแต่ละประเทศ ใช้ทฤษฎีการทูตดิจิทัล ตามคำอธิบายของ Ilan Monor ที่มองว่าการทูตดิจิทัลเป็นเครื่องมือทางการทูตที่ไปมีปฏิสัมพันธ์กับปัจเจกโดยตรงเป็นกรอบในการอธิบาย ผลการศึกษาพบว่ามหาอำนาจทั้งสองใช้การทูตดิจิทัลผ่านเฟซบุ๊กเพื่อเป็นช่องทางสำคัญในการสื่อสารกับปัจเจกทั่วโลกแต่กลยุทธ์ต่างกัน โดยจีนได้เน้นสื่อสารภาพลักษณ์การเป็นมหาอำนาจใหม่ที่มีคุณภาพะ รักสงบ และมีศักยภาพในการรับมือกับสถานการณ์วิกฤต แต่ในฝั่งของสหรัฐอเมริกานั้นเน้นสื่อสารภาพลักษณ์การเป็นมหาอำนาจเดิมที่ตรงไปตรงมา มีจุดยืนที่ชัดเจน และมีศักยภาพในการรับมือกับสถานการณ์วิกฤต

คำสำคัญ: การทูตดิจิทัล,โควิด-19,ความขัดแย้งระหว่างรัสเซียยูเครน,เฟซบุ๊ก,สหรัฐอเมริกา,จีน

Title	THE DIGITAL DIPLOMACY OF THE UNITED STATES AND CHINA IN INTERNATIONAL CRISES: A STUDY OF THE COVID-19 PANDEMIC AND THE RUSSIA-UKRAINE CONFLICT FROM 2019 TO 2024 A.D.
Author	RAPEEPORN TARASUPHON
Degree	MASTER OF POLITICAL SCIENCE
Academic Year	2024
Advisor	Associate Professor Sipim Sornbanlang, Ph.D.

The emergence of digital technology has become a crucial factor in transforming international relations. The COVID-19 pandemic and the Russia–Ukraine conflict have acted as key accelerators, bringing digital diplomacy to the forefront of global attention. Consequently, the competition between major powers such as the United States and China has expanded into the realm of digital diplomacy. This article aims to examine the use of digital diplomacy in international relations, with a specific focus on the forms and strategies employed by the United States and China during the COVID-19 crisis and the Russia–Ukraine conflict. It argues that both China and the United States utilize digital diplomacy to construct a Network Mentality not through cooperation, but by each side attempting to influence individuals' perceptions in a way that aligns with their respective interests. This process results in the formation of broad, ideologically aligned networks. The study is qualitative, drawing upon document analysis and official Facebook posts from both countries' official accounts. It applies Ilan Manor's concept of digital diplomacy, which views digital diplomacy as a tool enabling direct interaction with individuals. The findings reveal that both major powers use Facebook as a key platform to communicate with individuals worldwide, but they adopt different strategies. China focuses on portraying itself as a mature, peaceful rising power capable of handling global crises. In contrast, the United States emphasizes its identity as an original superpower, a clear and resolute global power, with a firm stance on international issues capable of managing crises.

Keywords: Digital Diplomacy, COVID-19, Russia-Ukraine Conflict, Facebook, USA, China

กิตติกรรมประกาศ

การเกิดมาในครอบครัวที่มีพร้อมทุกอย่าง มักจะถูกมองว่าความสำเร็จนั้นได้มาโดยง่ายดาย แต่สำหรับดิฉัน การได้มาซึ่งความสำเร็จในแต่ละครั้งไม่่ง่ายเลย โดยเฉพาะปริญญาใบนี้ที่ดิฉันทุ่มเททั้งแรงกายแรงใจในการเรียนและการทำวิจัย ด้วยระยะเวลาที่จำกัดและการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่วัยทำงานซึ่งทำให้มีอุปสรรคมากมายมาท้าทายตลอดเวลา ลำพังดิฉันคนเดียวไม่สามารถผ่านไปได้อย่างแน่นอน ดิฉันจึงอยากใช้พื้นที่นี้ในการขอบคุณทุกแรงสนับสนุนที่ทำให้การเรียนต่อปริญญาใบที่สองนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณ อ.ดร.ศิปดี นพประเสริฐ ที่ให้เกียรติเป็นประธานกรรมการการสอบปากเปล่า รวมถึง ผศ.ดร.จิราพร ร่วมพงษ์พัฒนะ ที่ให้เกียรติเป็นประธานกรรมการการสอบเค้าโครง อีกทั้ง ผศ.ดร.ศิวพล ชมภูพันธ์ ผศ.ดร.จิราภรณ์ คำจันทร์ และ อ.ดร.กุลนันท์ คันธิก ที่ให้เกียรติเป็นกรรมการและให้คำปรึกษาเป็นอย่างดีตั้งแต่วันแรกที่เรียนในระดับบัณฑิตศึกษามาจนถึงระดับมหาบัณฑิต

ขอขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษา รศ.ดร.ศิพิมพ์ ศรีบัลลังก์ (คุณแม่วาง) ที่คอยให้คำปรึกษา ให้กำลังใจ และให้โอกาสดิฉันได้แสดงศักยภาพเสมอมา นอกจากนั้นแล้วดิฉันขอขอบคุณอาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอกทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้สำหรับนำมาใช้ในงานวิจัย รวมถึงใช้ในการทำงานต่อไปในอนาคต

ขอบคุณมิตรสหายผู้ร่วมชะตากรรมมาตั้งแต่สมัยเรียนปริญญาตรีโดยเฉพาะมุกที่ช่วยแนะนำระบบต่าง ๆ ในการส่งเอกสารทำวิจัย รวมถึงพี่ ๆ MAIR ทั้งรุ่น 1 และ รุ่น 2 ที่จับมือกันลุยในเส้นทางนี้ตั้งแต่วันแรก คอยเป็นแรงผลักดันและคอยสร้างสีสันให้การเรียนนั้นไม่เจียบเหงานจนเกินไป

ขอบคุณครอบครัวที่สนับสนุนค่าใช้จ่ายในการเรียนและเป็นกำลังใจให้กันตลอดมาตั้งแต่เด็กมาจนถึงปริญญาใบนี้ และสัญญาว่าจะเป็นความภาคภูมิใจให้กับครอบครัวต่อไป

ขอบคุณพี่ ๆ ที่กรมการกงสุล ตั้งแต่ตอนฝึกงานอยู่ที่ CDIC และที่ได้ร่วมงานกันจริง ๆ ที่กองตรวจลงตรา โดยกรมการกงสุลเป็นที่จุดประกายความคิดให้ทำวิจัยในหัวข้อนี้ และขอบคุณพี่ ๆ ที่ช่วยอำนวยความสะดวกให้ในวันที่จำเป็นต้องรีบกลับมาทำงานวิจัยต่ที่บ้านตามเวลาเลิกงานปกติ ทั้ง ๆ ที่โดยปกติแล้วจะเลิกงานหลังจากเวลาเลิกงานราชการทั่วไป และท้ายที่สุดแล้ว

ขอขอบคุณร่างกายและจิตใจของตัวเองที่ยอมให้ใช้ไปกับการทุ่มเทในการเรียนตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน หลังจากนั้นจะดูแลให้พื้นที่กลับมาสมบูรณ์และแข็งแรงที่สุดเท่าที่จะทำได้และจะไม่ไ้รู้แบบ Non-stop ติดกัน 3 วันอีกแล้ว

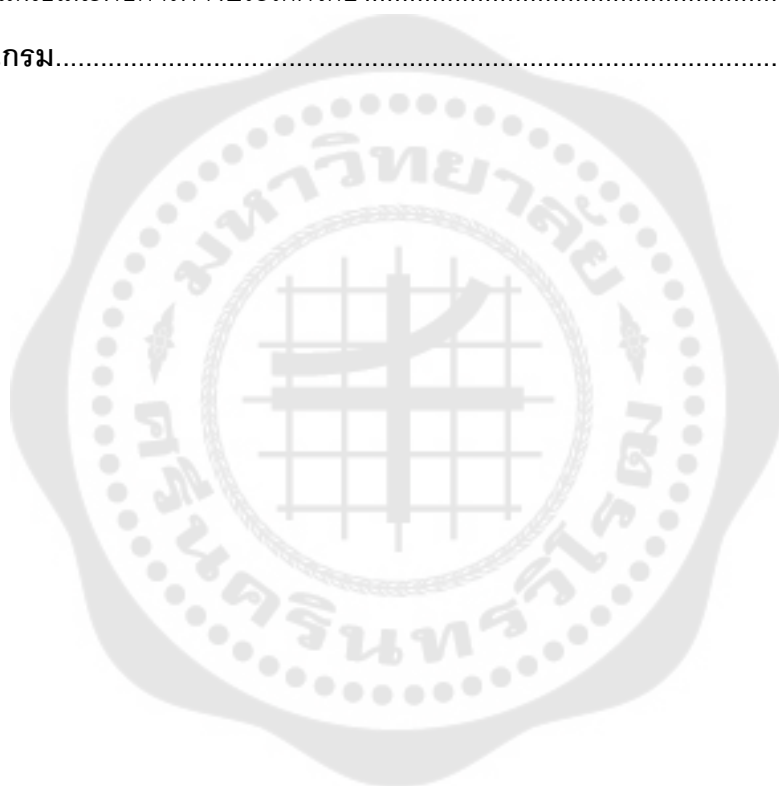
ระพีพร ตะระสุภณ

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฌ
สารบัญรูปภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ที่มาและความสำคัญ	1
คำถามวิจัย	4
สมมติฐานงานวิจัย	4
วัตถุประสงค์การวิจัย	4
ขอบเขตการศึกษา	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย	5
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
2.1 ทฤษฎีการทูตดิจิทัล (DIGITAL DIPLOMACY)	7
2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
2.2.1. การใช้การทูตดิจิทัลเพื่อมีปฏิสัมพันธ์กับต่างประเทศ	10
2.2.2. การใช้การทูตดิจิทัลเพื่อจัดการวิกฤตระหว่างประเทศ	11
2.2.3. การใช้การทูตดิจิทัลเพื่อใช้ทำการทูตสาธารณะ	15
2.2.4. การใช้การทูตดิจิทัลในการสร้างความมั่นคงทางไซเบอร์	16
2.3 กรอบแนวคิดในการวิจัย	17
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	19

บทที่ 4 ผลการศึกษา.....	21
4.1 การทูตดิจิทัลจีน.....	21
4.2 การทูตดิจิทัลอเมริกา.....	32
4.3 เปรียบเทียบการใช้การทูตดิจิทัลของทั้งสองประเทศ.....	48
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	50
5.1 สรุปและอภิปรายผลการศึกษา.....	50
5.2 ข้อเสนอแนะต่อการต่างประเทศไทย.....	50
บรรณานุกรม.....	53

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1 การจัดระเบียบการทูตดิจิทัล	8
ตาราง 2 ตารางเปรียบเทียบผลการศึกษา	48

สารบัญรูปภาพ

หน้า

ภาพประกอบ 1 แผนผังกรอบแนวคิด.....	18
ภาพประกอบ 2 โฟสต์ความเห็นขององค์การอนามัยโลก	22
ภาพประกอบ 3 โฟสต์ไม่สนับสนุนให้ใช้ไวรัสมาเป็นตัวเหยียดเชื้อชาติ.....	23
ภาพประกอบ 4 ความสัมพันธ์จีนกับองค์กรชาวยิว.....	24
ภาพประกอบ 5 โฟสต์การต่อสู้กับโควิด-19	25
ภาพประกอบ 6 โฟสต์การสัมภาษณ์จิตอาสาชาวจีน.....	26
ภาพประกอบ 7 โฟสต์ภาพจากช่างภาพชื่อดังของจีนแสดงการต่อสู้กับการแพร่ระบาด	27
ภาพประกอบ 8 โฟสต์แสดงการเติบโตทางเศรษฐกิจ.....	28
ภาพประกอบ 9 โฟสต์การหารือระหว่างนักการทูตจีนกับรัฐมนตรีต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา	29
ภาพประกอบ 10 จีนเข้าร่วม COVAX อย่างเป็นทางการ	30
ภาพประกอบ 11 การตอบสนองของรัสเซียและยูเครนที่มีต่อแผนการรักษาความสงบของจีน	31
ภาพประกอบ 12 โฟสต์บนเฟซบุ๊กของสหรัฐอเมริกาวันที่ 31 มกราคม ค.ศ. 2020	33
ภาพประกอบ 13 โฟสต์บนเฟซบุ๊กของสหรัฐอเมริกาเรื่องความร่วมมือกับแคนาดา	34
ภาพประกอบ 14 โฟสต์บนเฟซบุ๊กของสหรัฐอเมริกาเกี่ยวกับอิตาลี	34
ภาพประกอบ 15 โฟสต์ความร่วมมือสหรัฐอเมริกากับสวิตเซอร์แลนด์เพื่อช่วยเหลืออิหร่าน	35
ภาพประกอบ 16 สหรัฐอเมริกาและประเทศกลุ่ม G7 ร่วมมือกันรับมือกับโควิด-19	36
ภาพประกอบ 17 สหรัฐอเมริกาประกาศว่าจะร่วมมือกับจีน	37
ภาพประกอบ 18 สหรัฐอเมริกาส่งอุปกรณ์ที่จำเป็นเข้าไปช่วยเหลือจีน	37
ภาพประกอบ 19 จีนให้นักข่าวสหรัฐอเมริกาออกจากประเทศ.....	38
ภาพประกอบ 20 สหรัฐอเมริกาส่งวัคซีนไปช่วยเวเนซุเอลา	39
ภาพประกอบ 21 สหรัฐอเมริกาส่งวัคซีนไปช่วยเม็กซิโก	40
ภาพประกอบ 22 สหรัฐอเมริกาส่งวัคซีนไปช่วยไอซ์แลนด์.....	41
ภาพประกอบ 23 สหรัฐอเมริกาส่งวัคซีนไปช่วยกานา.....	41
ภาพประกอบ 24 สหรัฐอเมริกาส่งวัคซีนไปช่วยปากีสถาน	42

ภาพประกอบ 25 สหรัฐอเมริกาส่งวัคซีนไปช่วยศรีลังกา	42
ภาพประกอบ 26 สหรัฐอเมริกาส่งวัคซีนไปช่วยบังกลาเทศ	43
ภาพประกอบ 27 สหรัฐอเมริกาส่งวัคซีนไปช่วยฟิลิปปินส์	43
ภาพประกอบ 28 สหรัฐอเมริกาส่งวัคซีนไปช่วยกว่า 110 ประเทศ	44
ภาพประกอบ 29 ผู้ช่วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศไม่เห็นด้วยกับปฏิบัติการของ รัสเซีย	45
ภาพประกอบ 30 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกาประกาศว่าอยู่ฝ่ายยูเครน	46
ภาพประกอบ 31 สหรัฐอเมริกาประกาศว่าความขัดแย้งระหว่างรัสเซีย-ยูเครน เกิดจากความ ล้มเหลวของยุทธศาสตร์ที่ปูตินไม่สามารถรักษาดินแดนของตนเองไว้ได้.....	46
ภาพประกอบ 32 สหรัฐอเมริกาอ้างถึงหลักสิทธิมนุษยชน	47
ภาพประกอบ 33 เว็บไซต์ https://www.thaievisa.go.th/	51

บทที่ 1 บทนำ

ที่มาและความสำคัญ

สถานการณ์โควิด-19 เป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของงานด้านการทูต โดยสถานการณ์ดังกล่าวได้บีบบังคับให้มนุษย์ต้องกักตัวเพื่อไม่ให้เชื้อไวรัสแพร่กระจายในวงกว้าง มนุษย์จำต้องหยุดชะงักการสื่อสารแบบตัวต่อตัวและการข้ามพรมแดนเพื่อไปมาหาสู่ระหว่างกัน อย่างไรก็ตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ยังต้องดำเนินต่อไปแต่ไม่ใช่แบบตัวต่อตัวดังเดิม (Amankwah-Amoah et al., 2021) ดังนั้นเทคโนโลยีดิจิทัลจึงถูกนำมาใช้มากกว่าในสถานการณ์ปกติ เพื่อเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารระหว่างมนุษย์ โดยไม่ต้องพบปะกันโดยตรง

สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 นับเป็นหนึ่งในวิกฤตการณ์ระดับโลกที่ส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงต่อทุกมิติของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยเฉพาะในด้านการทูต ซึ่งแต่เดิมนั้นงานด้านการทูตต้องอาศัยการพบปะ การเดินทางข้ามประเทศ และการเข้าร่วมประชุมหรือเจรจาแบบตัวต่อตัวเป็นหลัก อย่างไรก็ตามเมื่อมีการประกาศล็อกดาวน์ ซึ่งเป็นการจำกัดพื้นที่เพื่อลดการสัมผัสไม่ให้เชื้อโรคแพร่กระจาย ในหลายประเทศทั่วโลกตั้งแต่ช่วงต้นปี ค.ศ. 2020 ทำให้กิจกรรมทางการทูตในรูปแบบเดิมต้องหยุดชะงักลงอย่างกระทันหัน ส่งผลให้นานาประเทศจำเป็นต้องปรับรูปแบบการดำเนินงานทางการทูตโดยเฉพาะการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาเป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์กับต่างประเทศ

งานด้านการทูตอันจะประกอบไปด้วยงานด้านการเป็นตัวแทนของประเทศที่จะต้องส่งนักการทูตไปเป็นตัวแทนของประเทศเพื่อเข้าร่วมพิธีการ หรือแม้กระทั่งไปประจำ ณ สถานเอกอัครราชทูตและสถานกงสุลใหญ่ในต่างประเทศ **งานด้านการเจรจาทางการทูต** ที่นักการทูตต้องเดินทางไปเจรจาทำความตกลงกับประเทศต่าง ๆ ทั้งรูปแบบทวิภาคีและพหุภาคี **งานด้านการข่าวสาร** ที่จะต้องมีนักการทูตหรือเจ้าหน้าที่ทางการทูตไปสังเกตการณ์ในต่างประเทศ และ **งานด้านการคุ้มครอง ปกป้องรักษา และส่งเสริมผลประโยชน์ของคนในชาติ** ซึ่งเป็นงานที่ต้องสอดส่องดูแลคนไทยที่อาศัยอยู่ในต่างประเทศ เป็นต้น (อรุณ ภาณุพงศ์, 2564) ลักษณะงานข้างต้นนี้แสดงให้เห็นว่างานด้านการทูตนั้นหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะไปมีปฏิสัมพันธ์กับต่างประเทศและการเดินทางข้ามเขตแดนเพื่อไปมาหาสู่ระหว่างกัน เมื่อเชื้อไวรัสโควิด-19 ได้แพร่ระบาดอย่างรุนแรงจนกลายเป็นภัยคุกคามแก่มวลมนุษยชาติ การเดินทางเพื่อไปปฏิบัติภารกิจทางการทูตจึงไม่สามารถทำได้ดังปกติ ในขณะที่งานด้านการทูตจะยังคงต้องดำเนินต่อไป ดังนั้นเทคโนโลยีดิจิทัลจึงเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการดำเนินการทางการทูตในสถานการณ์โควิด-19 ในฐานะที่เป็นช่องทางที่สามารถเชื่อมต่อเครือข่ายสังคมจากทั่วทุกมุมโลกเพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสารกับต่างประเทศโดยไม่ต้องเดินทาง ด้วยเหตุนี้เทคโนโลยีดิจิทัลจึงเป็นอีกปัจจัยสำคัญที่ทำให้งานด้านการทูตมีวิวัฒนาการมาเป็นรูปแบบใหม่ที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอีกครั้ง แต่ยังคงไว้ซึ่งภารกิจแบบเดิมในชวงเวลาดังกล่าว อันจะปรากฏให้เห็นไม่ว่าจะเป็นการประชุมทั้งในระดับทวิภาคีและระดับพหุภาคีที่จัดขึ้นในรูปแบบออนไลน์ เช่น การหารือระหว่างจีนและเยอรมนีในช่วงเดือนมีนาคม ค.ศ. 2020 และการประชุมผู้นำประเทศ G20 ในวันที่ 26 มีนาคม ค.ศ. 2020 ซึ่งการ

ประชุมทั้งสองนี้ได้จัดขึ้นผ่านระบบการประชุมผ่านวิดีโอ (Video Conference) เนื่องจากการแพร่ระบาดของไวรัสจึงทำให้ไม่สามารถประชุมกันแบบเดิมได้

นอกจากการสถานการณ์โควิด-19 แล้วในช่วงเวลาดังกล่าวยังมีเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นมาทับซ้อนคือสถานการณ์การความขัดแย้งระหว่างรัสเซีย-ยูเครน ที่เกิดขึ้นช่วงปี 2022 ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่เป็นวิกฤตการณ์ระหว่างประเทศไม่แพ้สถานการณ์โควิด-19 โดยสถานการณ์ความขัดแย้งนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากวิกฤตการณ์แหลมไครเมีย ปี ค.ศ. 2014 และในปี ค.ศ. 2021 โดยรัสเซียและยูเครนก็ได้มีความขัดแย้งอีกครั้งในพื้นที่ที่มีชื่อว่าแค้วนดอนบาส ซึ่งอยู่ในเขตประเทศยูเครนแต่ประชากรที่อาศัยอยู่ในบริเวณดังกล่าวมีวัฒนธรรมที่ใกล้เคียงกับรัสเซียมากกว่า อันจะแสดงให้เห็นจากการที่ประชาชนในบริเวณดังกล่าวใช้ภาษารัสเซียติดต่อกัน การแย่งชิงพื้นที่ดังกล่าวจึงนำมาสู่การที่ผู้นำรัสเซียอย่างประธานาธิบดีวลาดิมีร์ ปูติน ส่งกำลังทหารมารบที่โดเนตส์กและลูฮันสก์ในวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2022 จึงนับว่าวันนี้เป็นจุดเริ่มต้นของความขัดแย้งระหว่างรัสเซียและยูเครน (จารุต อนันตวิริยา, 2022) อย่างไรก็ตาม ความขัดแย้งดังกล่าวมิได้ส่งผลเพียงแต่ประเทศที่ทำการสู้รบกันเท่านั้น หากแต่ยังส่งผลต่อทุกประเทศบนโลก ทั้งในมิติด้านเศรษฐกิจ มิติด้านสิ่งแวดล้อม และที่สำคัญคือมิติด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเป็นอย่างมาก มีการจัดประชุมสหประชาชาติสมัชชาวิสามัญฉุกเฉินเพื่อให้ชาติสมาชิกลงความเห็นเกี่ยวกับการบุกของรัสเซีย ปรากฏว่าผลสรุปออกมาคือมีประเทศที่ประณามรัสเซีย 141 ประเทศ ประเทศที่คัดค้านการประณาม 7 ประเทศ และประเทศที่งดออกเสียง 32 ประเทศ ซึ่งแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าสถานการณ์ความขัดแย้งของทั้งสองประเทศนั้นมีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของประเทศอื่น ๆ เป็นอย่างมาก โดยสิ่งที่เป็นเครื่องมือในการเข้าไปมีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของประเทศอื่น ๆ คือเทคโนโลยีดิจิทัลซึ่งถูกใช้เป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ข้อมูลออกไปผ่านช่องทางแพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ โดยเฉพาะข้อมูลที่มีต้นทางมาจากทั้งสองประเทศที่กำลังมีความขัดแย้งกันอยู่ โดยซึ่งการใช้ช่องทางดิจิทัลในการเผยแพร่ข่าวสารนั้นได้เริ่มต้นขึ้นตั้งแต่ที่รัสเซียใช้กองกำลังบุกยูเครน ซึ่งเป็นการฉายภาพของการเป็นฝ่ายถูกกระทำที่ฝั่งยูเครนได้เผยแพร่ออกไป และในอีกฝั่งหนึ่งรัสเซียก็ได้ใช้ช่องทางดิจิทัลในการเผยแพร่ข้อมูลที่เป็นประโยชน์กับฝ่ายตนเองเพื่อแก้ต่างในสถานการณ์ดังกล่าวเช่นกัน (Karalis, 2024)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าเทคโนโลยีดิจิทัลนั้นได้เข้าไปมีความสำคัญกับวิกฤตการณ์ทั้งสอง ในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตามในปัจจุบันนี้ปฏิเสธไม่ได้ว่าสองประเทศที่มีอิทธิพลที่สุดในโลกคงจะหนีไม่พ้นมหาอำนาจอย่างสหรัฐอเมริกาและจีน โดยอิทธิพลดังกล่าวนี้สามารถวัดได้จากความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของทั้งสองประเทศซึ่งมีค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (GDP) ในปี ค.ศ. 2023 สูงเป็นอันดับ 1 และ 2 ของโลกตามลำดับ (World Bank Group, 2024) และตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันนี้ไม่มีประเทศใดที่จะสามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการด้านการทูตได้ดีเท่าสหรัฐอเมริกาและจีนเนื่องจากทั้งสองนั้นมีอิทธิพลต่อรัฐอื่น ๆ ในฐานะที่เป็นมหาอำนาจ อีกทั้งยังมีความเชี่ยวชาญในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมากกว่ารัฐอื่น (Fushu, 2023) โดยสหรัฐอเมริกานอกจากจะเป็นมหาอำนาจหนึ่งเดียวตั้งแต่ในช่วงหลังสงครามเย็น มาจนถึงปัจจุบัน แม้จะมีมหาอำนาจใหม่อย่างจีนมาท้าทายแต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าสหรัฐอเมริกายังคงมีความ

โดดเด่นในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล อีกทั้งยังมีการนำนโยบายทางการทูตไปปฏิบัติเพื่อส่งเสริมอำนาจของตนเองและยังผลักดันการใช้เทคโนโลยีในงานด้านการทูตมาโดยตลอด โดยมีบริษัทเทคโนโลยีเป็นหนึ่งในกลไกของรัฐบาล ซึ่งบริษัทดังกล่าวนั้นเป็นที่รู้จักและทรงอิทธิพลต่อโลกอย่างมหาศาลในวงการเทคโนโลยี ไม่ว่าจะเป็นแอปเปิล เฟซบุ๊ก ยูทูบ ทวิตเตอร์ หรือแม้กระทั่งเทสลา เป็นต้น (Fei & Yao, 2022) ส่วนจีนนั้นเป็นประเทศที่น่าจับตามองไม่แพ้สหรัฐอเมริกาเนื่องจากมีความพยายามที่จะพัฒนาจากมหาอำนาจใหม่ (Rising power) จนมาเป็นมหาอำนาจอย่างเต็มตัว (Great power) ทัดเทียมกับสหรัฐอเมริกาในช่วงเวลาอันรวดเร็ว ซึ่งปรากฏให้เห็นในปี 2017 ที่จีนมีขนาดผลิตภัณฑ์มวลรวมเป็นอันดับสองรองจากสหรัฐอเมริกา และคาดว่าจะขึ้นมาเป็นอันดับหนึ่งในปี 2030 นอกจากนั้นแล้วจีนยังมีเป้าหมายที่จะก้าวสู่ความเป็นผู้นำด้านนวัตกรรมและมีความแข็งแกร่งด้านเศรษฐกิจและเทคโนโลยีภายในปี 2035 (ไท วัฒนา, 2021)

ในช่วงสถานการณ์โควิด-19 และสถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างรัสเซีย-ยูเครนในช่วงปี ค.ศ. 2019 ถึง ค.ศ. 2024 ที่ผ่านมานั้นปฏิเสธไม่ได้ว่าทั้งจีนและสหรัฐอเมริกาได้เข้ามามีบทบาทสำคัญกับสถานการณ์ทั้งสอง โดยในช่วงสถานการณ์โควิด-19 ทั้งสองประเทศได้แข่งกันพัฒนาวัคซีนและใช้ช่องทางดิจิทัลเผยแพร่ข้อมูลของวัคซีนประเทศตนเองเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและภาพลักษณ์ที่ดีในฐานะที่เป็นมหาอำนาจที่เป็นผู้นำในการจัดการกับวิกฤตการณ์ และในสถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างรัสเซีย-ยูเครนก็มีความเชื่อมโยงกับมหาอำนาจอย่างสหรัฐอเมริกาโดยตรง เนื่องจากยูเครนพยายามเร่งรัดให้องค์การสนธิสัญญาแอตแลนติกเหนือหรือนาโต้รับเข้าเป็นสมาชิก ซึ่งองค์การดังกล่าวนี้ได้ตั้งขึ้นมาเพื่อเป็นระบบพันธมิตรทางทหารในการถ่วงดุลอำนาจกับฝ่ายคอมมิวนิสต์ ในขณะนั้นคือสหภาพโซเวียตแต่ในปัจจุบันได้พัฒนามาเป็นประเทศรัสเซีย และให้ความช่วยเหลือประเทศสมาชิกในกรณีที่ประเทศสมาชิกถูกคุกคามจากภายนอก ตลอดจนส่งเสริมความมั่นคงในทางเศรษฐกิจ ซึ่งนำโดยสหรัฐอเมริกา (กระทรวงการต่างประเทศ, 2565) ส่วนในฝั่งของจีนเมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2022 มีการแถลงการณ์ถึงความเป็นพันธมิตรที่แน่นแฟ้นกับรัสเซีย อีกทั้งประธานาธิบดี จิ้นผิง ก็ได้ยืนยันที่จะให้ความช่วยเหลือแก่รัสเซียในทุกกรณี อย่างไรก็ตามเมื่อสถานการณ์ความขัดแย้งดังกล่าวได้เกิดขึ้นแล้ว จีนกลับมีท่าทีที่จะไม่สนับสนุนให้รัสเซียทำการสู้รบ เนื่องจากยังคงไม่ต้องการที่จะเสียผลประโยชน์จากประเทศพันธมิตรอื่น ๆ ในยุโรปซึ่งอยู่ฝั่งยูเครน (วิโรจน์ เลิศจิตต์ธรรม, 2022)

ดังนั้นการศึกษาการใช้การทูตดิจิทัลของทั้งสองมหาอำนาจในช่วงเวลาดังกล่าวจะทำให้ได้มาซึ่งความรู้เกี่ยวกับการดำเนินนโยบายต่างประเทศของทั้งสองฝ่ายที่ลงมาแข่งขันกันในสมรภูมิดิจิทัล และนำมาสู่ข้อเสนอแนะในการดำเนินนโยบายการทูตดิจิทัลของไทย จากที่กล่าวมาทั้งหมดนั้นจึงทำให้เกิดการตั้งคำถามว่ามหาอำนาจทั้งสองมีรูปแบบและกลยุทธ์ในการใช้การทูตดิจิทัลอย่างไรโดยเฉพาะในช่วงเวลานับตั้งแต่ศึกษาในช่วงสถานการณ์โควิด-19 และสถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างรัสเซีย-ยูเครนในช่วงปี ค.ศ. 2019 - ค.ศ. 2024 อันเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่ทำให้งานด้านการทูตวิวัฒนาการมาใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดด ซึ่งงานวิจัยชิ้นนี้จะเปรียบเทียบรูปแบบอันหมายถึงการใช้ช่องทางเพื่อเข้าถึงหรือสื่อสารกับปัจเจก โดยในที่นี้จะเน้นศึกษาจากแพลตฟอร์มหรือช่องทางเฟซบุ๊กเป็นหลัก และศึกษากลยุทธ์อันหมายถึงลักษณะของเนื้อหาที่สื่อออกไปเพื่อให้ปัจเจกมีความคิดร่วมกันเป็นเครือข่ายโดยเป็นไปในทางที่แต่ละฝ่าย

ต้องการ โดยมีทิศทางที่มุ่งหาคำอธิบายว่ามหาอำนาจทั้งสองนี้มีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไรทั้งในรูปแบบและกลยุทธ์ที่สื่อออกไปยังปัจเจกทั่วโลกผ่านทางช่องทางดิจิทัล

คำถามวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้ตั้งคำถามว่าจีนและสหรัฐอเมริกาในรูปแบบและกลยุทธ์การใช้การทูตดิจิทัลอย่างไรในช่วงวิกฤตการณ์ระหว่างประเทศ ในกรณีของสถานการณ์โควิด-19 และในกรณีของความขัดแย้งระหว่างรัสเซีย-ยูเครน

สมมติฐานงานวิจัย

จีนและสหรัฐอเมริกามีการใช้การทูตดิจิทัลสร้างแนวคิดเครือข่ายร่วมกัน (Network Mentality) ในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ซึ่งแนวคิดดังกล่าวมิได้หมายถึงความร่วมมือกันระหว่างทั้งสองมหาอำนาจ แต่เป็นการที่ต่างฝ่ายต่างแข่งขันกันสร้างเครือข่ายทางความคิดของปัจเจกทั่วโลกให้เป็นไปในลักษณะที่แต่ละฝ่ายต้องการด้วยการเผยแพร่ข้อมูลและส่งเสริมให้ระดับปัจเจกเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการวิกฤตการณ์ระหว่างประเทศอย่างสถานการณ์โควิด-19 และสถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างรัสเซีย-ยูเครน โดยใช้ช่องทางโซเชียลมีเดียโดยเฉพาะเฟซบุ๊กทางการ ซึ่งเป็นรูปแบบการสื่อสารที่ทั้งสองประเทศเลือกใช้สื่อสารภาพลักษณ์ความเป็นผู้นำและศักยภาพในการรับมือกับสถานการณ์วิกฤต แต่ใช้กลยุทธ์ที่ต่างกัน โดยจีนได้เน้นสื่อสารภาพลักษณ์การเป็นมหาอำนาจใหม่ที่ผงาดขึ้นมาอย่างสันติ แต่ในฝั่งของสหรัฐอเมริกานั้นเน้นสื่อสารภาพลักษณ์การเป็นมหาอำนาจเดิมที่มีจุดยืนที่ชัดเจน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการนำการทูตดิจิทัลมาใช้ในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
2. เพื่อศึกษารูปแบบและกลยุทธ์การใช้การทูตดิจิทัลของสหรัฐอเมริกาและจีนในวิกฤตการณ์ระหว่างประเทศในช่วง โควิด-19 และสถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างรัสเซีย-ยูเครน

ขอบเขตการศึกษา

งานวิจัยฉบับนี้มีขอบเขตการศึกษาทางด้านเนื้อหาคือจะศึกษาเฉพาะการทูตดิจิทัล ขอบเขตการศึกษาด้านพื้นที่คือสหรัฐอเมริกาและจีน เนื่องจากทั้งสองประเทศนั้นเป็นประเทศมหาอำนาจ มีความสำคัญในฐานะผู้นำโลกที่กำหนดทิศทางของระบบระเบียบโลกในปัจจุบัน โดยทั้งสองประเทศมีบทบาทในการขับเคลื่อนนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ส่งผลกระทบต่อการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมในระดับโลก การศึกษานี้จึงมุ่งเน้นการสำรวจวิธีที่ทั้งสหรัฐอเมริกาและจีนใช้เครื่องมือดิจิทัลในการเสริมสร้างอำนาจทางการทูต การส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ รวมถึงการจัดการกับวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นในโลกที่มีการพัฒนาทางเทคโนโลยีและการสื่อสารในยุคดิจิทัล อีกทั้งความสามารถในการแข่งขันในเวทีโลกในด้านการทูตดิจิทัลของทั้งสองประเทศจะช่วยกำหนดทิศทางของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในอนาคต

ขอบเขตด้านเวลาคือจะศึกษาในช่วงวิกฤตการณ์ระหว่างประเทศ โดยเฉพาะเจาะจงคือสถานการณ์โควิด-19 และสถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างรัสเซีย-ยูเครน ช่วงปี ค.ศ. 2019 – ค.ศ. 2024 เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงโดยโควิด-19 เป็นปรากฏการณ์ที่ทำให้การทูตดิจิทัลถูกนำมาพูดถึงมากขึ้น ซึ่งส่งผลอย่างมีนัยสำคัญต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศโดยมีผลกระทบอย่างลึกซึ้งต่อการทูตและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยเฉพาะในด้านการสื่อสารและการเจรจาระหว่างประเทศในยุคดิจิทัล การระบาดของโควิด-19 ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในการดำเนินกิจกรรมทางการทูตและการเจรจาทางการเมืองผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล การใช้เครื่องมือออนไลน์กลายเป็นช่องทางหลักในการเชื่อมโยงประเทศต่างๆ ในสถานการณ์ที่ไม่สามารถพบปะกันได้ด้วยตัวเอง ส่วนความขัดแย้งระหว่างรัสเซีย-ยูเครนทำให้การทูตดิจิทัลมีบทบาทสำคัญในการแลกเปลี่ยนข้อมูลและการสร้างความเข้าใจระหว่างฝ่ายที่มีความขัดแย้ง การศึกษาสถานการณ์เหล่านี้จึงสำคัญเพื่อทำความเข้าใจถึงบทบาทของการทูตดิจิทัลในการจัดการกับวิกฤตการณ์ใหญ่ๆ และผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในยุคที่การสื่อสารดิจิทัลมีบทบาทหลัก

นอกจากนั้นแล้วงานวิจัยฉบับนี้จะเลือกเก็บข้อมูลจากเพชฌัญญูทางการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของทั้งจีนและสหรัฐอเมริกา เนื่องจากสื่อสังคมออนไลน์ดังกล่าวมีจำนวนผู้ใช้งานมากที่สุดในช่วงเวลาที่มีการแพร่ระบาด และยังเป็นช่องทางที่ทั้งสองประเทศมีบัญชีผู้ใช้ทางการที่ดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น ๆ โดยสรุปแล้วงานวิจัยฉบับนี้มีการกำหนดขอบเขตอย่างชัดเจนในสามด้านหลัก ได้แก่ ขอบเขตด้านเนื้อหา ขอบเขตด้านพื้นที่ และขอบเขตด้านเวลา เพื่อให้การศึกษาเป็นระบบระเบียบ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

จากการศึกษาในครั้งนี้ทำให้สามารถเข้าใจถึงพัฒนาการของการทูตดิจิทัลในยุคสมัยใหม่ โดยเฉพาะในบริบทของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างมีนัยสำคัญ จากอดีตที่การทูตต้องอาศัยการพบปะเจรจาแบบเผชิญหน้า การเดินทางข้ามประเทศ และการสร้างความสัมพันธ์ผ่านพิธีการต่าง ๆ สู่ยุคที่การทูตสามารถดำเนินไปได้ผ่านช่องทางออนไลน์ โดยมีเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือสำคัญในการดำเนินนโยบายทางการต่างประเทศ ทั้งในด้านการสื่อสาร การเผยแพร่ข้อมูล และการสร้างภาพลักษณ์ของประเทศในเวทีโลก

การศึกษานี้ยังทำให้เห็นภาพรวมของแนวโน้มการเปลี่ยนผ่านไปสู่การทูตดิจิทัล โดยเฉพาะในช่วงวิกฤตการณ์สำคัญสองกรณี ได้แก่ สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 และความขัดแย้งระหว่างรัสเซียกับยูเครน ซึ่งถือเป็นเหตุการณ์ระดับโลกที่ส่งผลโดยตรงต่อการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยเฉพาะในเชิงโครงสร้างของการสื่อสารระหว่างรัฐ เมื่อไม่สามารถจัดการประชุมหรือเจรจาในรูปแบบดั้งเดิมได้ รัฐต่าง ๆ จึงจำเป็นต้องปรับตัวและนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เป็นเครื่องมือหลักในการดำเนินการทางการทูตอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และยังทำให้เข้าใจกระบวนการและกลยุทธ์ของสองประเทศมหาอำนาจ ได้แก่ สหรัฐอเมริกาและจีน ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อระเบียบโลกในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะการเมือง เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี ทั้งสองประเทศได้ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมภาพลักษณ์ สื่อสารนโยบาย และสร้าง

ความเชื่อมั่นจากประชาคมโลก โดยผ่านแพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์ โดยเฉพาะเฟซบุ๊ก ซึ่งเป็นช่องทางที่มีผู้ใช้งานจำนวนมากทั่วโลก และกลายเป็นเวทีสำคัญในการแสดงออกทางการเมืองของรัฐบาลในปัจจุบัน

นอกจากจะเป็นการศึกษาที่ช่วยทำความเข้าใจรูปแบบและกลยุทธ์ในการดำเนินการทางการเมืองของสองประเทศมหาอำนาจแล้ว งานวิจัยชิ้นนี้ยังมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อบริษัทต่างประเทศและงานด้านการทูตของประเทศไทยในอนาคต โดยเฉพาะการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการดำเนินงานด้านการทูต ซึ่งในอดีตยังคงมีข้อจำกัดทั้งในเชิงโครงสร้าง บุคลากร และทรัพยากร เทคโนโลยีดิจิทัลถือเป็นโอกาสในการยกระดับขีดความสามารถของประเทศไทยให้สามารถมีบทบาทในเวทีโลกได้มากขึ้น โดยเฉพาะในบริบทที่การทูตไม่จำเป็นต้องใช้เพียงการเจรจาผ่านรัฐต่อรัฐเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงการสื่อสารกับประชาชนในระดับโลก เพื่อสร้างความเข้าใจ ความน่าเชื่อถือ และภาพลักษณ์ของประเทศในฐานะสมาชิกที่มีความรับผิดชอบของประชาคมระหว่างประเทศต่อไปในอนาคต

เมื่อพิจารณาในภาพรวม งานวิจัยฉบับนี้จึงมิได้เพียงแต่ศึกษารูปแบบและกลยุทธ์ของการทูตดิจิทัลของสองมหาอำนาจเท่านั้น แต่ยังช่วยให้เห็นทิศทางการทูตและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในอนาคตที่มีความเชื่อมโยงระหว่างเทคโนโลยีกับอำนาจทางการเมืองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การทูตในศตวรรษที่ 21 จึงไม่ได้อยู่เพียงในห้องประชุมหรือหน้าประตูสถานทูตอีกต่อไป แต่ขยายตัวออกไปสู่โลกออนไลน์ ซึ่งเปิดโอกาสให้รัฐต่าง ๆ สามารถเข้าถึงประชาชนในระดับโลกได้โดยตรง สร้างการรับรู้ สร้างความเข้าใจ และสร้างเครือข่ายความร่วมมือในลักษณะที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนในประวัติศาสตร์การทูต ด้วยเหตุนี้ งานศึกษาชิ้นนี้จึงมีคุณค่าในหลากหลายมิติ ไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการด้านการทูตดิจิทัล แต่ยังมีศักยภาพในการนำผลการศึกษาไปปรับใช้จริงในเชิงนโยบาย เพื่อเสริมสร้างความพร้อมของประเทศไทยในการเผชิญกับพลวัตของโลกยุคดิจิทัล และสร้างความมั่นคงด้านการทูตในระยะยาวอย่างยั่งยืน

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ทฤษฎีการทูตดิจิทัล (Digital diplomacy)

ทฤษฎีการทูตดิจิทัล (Digital Diplomacy) มีพัฒนาการมาตั้งแต่ช่วงปลายทศวรรษ 1990 โดยสหรัฐอเมริกา ซึ่งในครั้งนั้นถูกเรียกว่า การทูตอิเล็กทรอนิกส์ (E-Diplomacy) โดยปัจจัยที่ทำให้เกิดความคิดริเริ่มในการนำมาใช้คือเหตุการณ์การก่อการร้าย 9/11 ซึ่งเป็นความขัดแย้งระหว่างสหรัฐอเมริกากับกลุ่มผู้ก่อการร้ายในตะวันออกกลาง ทำให้สหรัฐอเมริกาเริ่มที่จะมีอิทธิพลต่อความคิดของประชาชนที่อยู่นอกประเทศ ในเวลาต่อมา ปี 2002 สหรัฐอเมริกาจึงตั้งสำนักงานการทูตดิจิทัลขึ้น (Gilboa, 2016, pp. 540-551) แต่อย่างไรก็ตามแพลตฟอร์มดิจิทัลในช่วงเวลานั้นยังจำกัดอยู่ที่การใช้จดหมายอิเล็กทรอนิกส์และเว็บไซต์ ดังจะเห็นจากการนำจดหมายอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในงานด้านการทูตอย่างเป็นทางการครั้งแรกในการประชุม Earth Summit ปี 1992 เป็นต้น ต่อมาในปี 2008 สถานเอกอัครราชทูตสวีเดนได้ปรับตัวเป็นสถานเอกอัครราชทูตออนไลน์ (Virtual Embassy) ซึ่งเป็นการเปิดให้บุคคลทั่วไปเข้าถึงข้อมูลและบริการของสถานเอกอัครราชทูตผ่านทางช่องทางออนไลน์เป็นครั้งแรกของโลก ในเวลาต่อมาในปี ค.ศ. 2010 สถานเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาได้ปรับเป็นสถานทูตออนไลน์เช่นกัน เมื่อโซเชียลมีเดียอย่างทวิตเตอร์และเฟซบุ๊ก ได้ถือกำเนิดขึ้นจึงกลายมาเป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในงานด้านการทูต โดยสามารถสื่อสารและเผยแพร่ข้อมูลในเวลาที่รวดเร็ว (Sharma, 2021, p. 6) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการทูตดิจิทัลนั้นมีต้นกำเนิดมาจากฝั่งของมหาอำนาจเดิมอย่างสหรัฐอเมริกา

ในส่วนของการให้คำอธิบายกับตัวทฤษฎีนั้น คำว่าการทูตดิจิทัลนั้นเป็นที่นิยมมากขึ้น และถูกใช้ในงานวิชาการในปัจจุบัน โดยงานวิชาการที่สำคัญและสร้างคุณูปการอย่างยิ่งต่อการศึกษาการทูตดิจิทัลคือ Digital diplomacy Theory and Practice ซึ่งเป็นงานของ Corneliu Bjola และ Marcus Holmes โดยงานชิ้นนี้จะเป็นการให้คำอธิบายคำว่าการทูตดิจิทัลและมีการรวบรวมงานวิชาการจากนักวิชาการด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ 12 ท่าน ที่เกี่ยวกับการทูตดิจิทัล โดยจะแบ่งเป็น 2 มิติในการนำการทูตดิจิทัลไปใช้เปลี่ยนแปลงแบบแผนเดิม ได้แก่ ในมิติของนโยบายและในมิติของสถาบัน โดยมีจุดประสงค์ที่จะเสนอให้การทูตดิจิทัลเป็นทฤษฎีที่ใช้อธิบายว่าเทคโนโลยีดิจิทัลทำให้เกิดแบบแผนทางการทูตแบบใหม่ ทั้งงานชิ้นนี้ยังมีข้อเสนอว่าการทูตดิจิทัลคือการใช้ช่องทางดิจิทัลและเทคโนโลยีเพื่อเป็นกลยุทธ์ของตัวแสดงที่เป็นรัฐและไม่ใช่อำนาจอธิปไตย เพื่อควบคุมกิจการการทูต สร้างอิทธิพลต่อความคิดของสาธารณะ และเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยการทูตดิจิทัลนั้นจะส่งผลต่อกระบวนการการตัดสินใจ (Decision-Making) การทูตสาธารณะ และการรับมือกับวิกฤตการณ์ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้ภูมิพรรคทางความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเปลี่ยนแปลงไป (Bjola & Holmes, 2015, pp. 1-9)

นอกจากนั้นแล้วยังมีนักวิชาการคนอื่น ๆ ที่ให้ความหมายคำว่าการทูตดิจิทัล ได้แก่ Eythan Gilboa ที่ได้เสนอว่าควรจะมองการทูตดิจิทัลว่าเป็นเครื่องมือทางการทูตที่ใช้เพื่อส่งเสริมนโยบายทางการทูตทั้งแบบเดิมและแบบใหม่ของตัวแสดงที่เป็นรัฐและไม่ใช่อำนาจอธิปไตย (Gilboa, 2016, pp. 540-551) เป็นต้น โดยผู้วิจัยเห็นด้วยกับข้อเสนอนี้ เนื่องจากการทูตดิจิทัลไม่สามารถมาแทนที่

การทูตแบบเดิมได้อย่างสมบูรณ์ จึงทำหน้าที่เป็นเพียงเครื่องมือของการทูตที่นักการทูตจะนำมาใช้เป็นกรณีไป

งานชิ้นสำคัญที่ได้ให้ความหมายคำว่า การทูตดิจิทัลไว้อย่างละเอียดคือ The Digitalization of Diplomacy: Toward Clarification of a Fractured Terminology ของ Ilan Marcus ที่ได้จัดระเบียบองค์ความรู้ด้านการทูตดิจิทัลที่มีความยุ่งเหยิงและซับซ้อนให้เป็นระเบียบด้วยตาราง 4x4 ซ่อดังนี้

ตาราง 1 การจัดระเบียบการทูตดิจิทัล

Dimensions of Diplomacy	Normative (norms, values, beliefs)	Behavioural	Procedural	Conceptual
Audiences of Diplomacy	Increased transparency	Self-exposure	Sharing one's opinions/feelings/achievements online	Networked society is a sharing society
Institutions of Diplomacy	Valuing dialogue	Listening to global audiences who offer online feedback	Incorporating followers' feedback into policy formulation	Networks as a metaphor of diplomacy
Practitioners of Diplomacy	Openness	Temporary alliances with various stakeholders	Opening up of diplomacy-diplomats engaging with individuals, groups, organizations	From club mentality to network mentality
Practice of Diplomacy	Collaboration	Multi-stakeholder diplomacy	Goal oriented networks with connected publics, civil society orgs	Networking

ที่มา : จ าก The Digitalization of Diplomacy: Toward Clarification of a Fractured Terminology (น.7), โดย Ilan Manor, 2017.

โดยงานชิ้นนี้ได้กล่าวว่า การทูตดิจิทัลนั้นเป็นคำที่มุ่งเน้นไปที่อิทธิพลทางบรรทัดฐานและทางเวลาของเทคโนโลยีดิจิทัล โดยมองว่าเป็นกระบวนการระยะยาวที่อิทธิพลของมันลึกซึ้งกว่าการใช้เทคโนโลยีที่มีนวัตกรรมใหม่ๆ เพียงอย่างเดียวแต่ยังส่งผลกระทบต่อตัวแสดงทางการทูตถึง 4 มิติ ได้แก่ สถาบันการทูต ผู้ที่ปฏิบัติการทางการทูต กลุ่มเป้าหมายทางการทูต และการดำเนินการทางการทูต นอกจากนี้ คำนี้ยังถูกใช้อ้างถึงสี่สาขา ได้แก่ **สาขาทางบรรทัดฐาน** ซึ่งมุ่งเน้นไปที่ค่านิยม หลักการ และความเชื่อ **สาขาด้านพฤติกรรม** เนื่องจากการยอมรับค่านิยมและความเชื่อ นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรม **สาขาด้านกระบวนการ** คือรูปแบบการใช้และขั้นตอนการนำนโยบายไปปฏิบัติ และ**สาขาด้านแนวคิด** ซึ่งเกี่ยวข้องกับอุปมาอุปไมยและแผนผังทางจิตที่บุคคลใช้ในการจินตนาการถึงโลกของพวกเขา เป็นต้น (Manor, 2017, p. 6)

โดยสรุปแล้วแม้นักวิชาการแต่ละคนจะมีมุมมองที่แตกต่างกัน แต่มีจุดร่วมสำคัญคือ มองว่าการทูตดิจิทัลเป็นเครื่องมือที่สามารถใช้ในการบรรลุเป้าหมายทางการทูต โดยเฉพาะการสื่อสารกับสาธารณชนในต่างประเทศ อย่างไรก็ตาม Corneliu Bjola และ Marcus Holmes เป็นกลุ่มที่เห็นว่าการทูตดิจิทัลได้เปลี่ยนโครงสร้างการดำเนินการทางการทูตโดยตรง ในขณะที่ Eythan Gilboa และ Ilan Manor มองว่าเป็นเพียงการขยายบทบาทของเครื่องมือการทูตเดิมไปสู่ช่องทางดิจิทัล ส่วน Jan Melissen เน้นว่าเป็นวิวัฒนาการของการทูตสาธารณะที่ให้ความสำคัญกับการสร้างอิทธิพลด้วย Soft power โดยสรุปแล้วการทูตดิจิทัลคือการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสนับสนุนงานด้านการทูตโดยการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการตัดสินใจทางการทูตและการเผยแพร่ Soft power ด้วยการทำการทูตสาธารณะ การทูตดิจิทัลหมายถึงการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและช่องทางออนไลน์เป็นเครื่องมือในการดำเนินกิจกรรมทางการทูต โดยเริ่มพัฒนาขึ้นหลังเหตุการณ์ 9/11 เพื่อให้สหรัฐฯ สามารถมีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของประชาชนหรือปัจเจกทั่วโลก ผ่านการใช้จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ เว็บไซต์ และโซเชียลมีเดีย เช่น ทวิตเตอร์และเฟซบุ๊ก ในการสื่อสารและเผยแพร่ข้อมูล การทูตดิจิทัลมองว่าเทคโนโลยีดิจิทัลมีอิทธิพลต่อการทูตในระยะยาว โดยมีผลกระทบต่อสถาบันการทูต ผู้ที่ปฏิบัติการทางการทูต กลุ่มเป้าหมาย และการดำเนินการทูตในหลากหลายมิติ เช่น มิติของค่านิยม พฤติกรรม กระบวนการ และแนวคิด ช่วยให้การทูตมีความยืดหยุ่นและทันสมัยขึ้น รวมถึงสามารถรับมือกับวิกฤตการณ์และสร้างอิทธิพลต่อความคิดของคนทั่วไปได้

จากทฤษฎีข้างต้น ผู้วิจัยจึงให้นิยามการทูตดิจิทัลว่าเป็นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและช่องทางออนไลน์เป็นเครื่องมือในการดำเนินกิจกรรมทางการทูต เป็นช่องทางให้ปัจเจกเข้ามามีส่วนร่วมด้วยโดยตรง ทำให้รัฐต่าง ๆ ใช้วิธีดังกล่าวในการสื่อสารกับปัจเจกโดยมีจุดประสงค์ในการสร้างแนวคิดเครือข่ายร่วมกัน (Network Mentality) เพื่อให้ตอบสนองต่องานด้านการทูตของรัฐนั้น ๆ

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการทบทวนวรรณกรรมนั้นได้แบ่งหมวดหมู่ออกเป็น 2 หมวดหมู่ด้วยกัน คือ งานในกลุ่มที่ศึกษาพัฒนาการและคำอธิบายของคำว่า การทูตดิจิทัลซึ่งได้กล่าวถึงไปแล้วในหัวข้อทฤษฎีข้างต้น และงานที่ศึกษาการนำการทูตดิจิทัลไปใช้ในงานด้านการต่างประเทศของรัฐต่าง ๆ รายละเอียดปรากฏดังนี้

วรรณกรรมที่ศึกษาเกี่ยวกับการทูตดิจิทัลในการนำไปใช้งานด้านการต่างประเทศของรัฐต่าง ๆ มีลักษณะแบ่งออกเป็น 4 ลักษณะด้วยกัน คือ การใช้การทูตดิจิทัลเพื่อมีปฏิสัมพันธ์กับต่างประเทศ การใช้การทูตดิจิทัลเพื่อจัดการวิกฤตการณ์ การใช้การทูตดิจิทัลเพื่อใช้ทำการทูตสาธารณะซึ่งหมายถึงการเผยแพร่ภาพลักษณ์ของตนเองไปสู่สายตาชาวโลก และ การใช้การทูตดิจิทัลการสร้าง ความมั่นคงทางไซเบอร์

2.2.1. การใช้การทูตดิจิทัลเพื่อมีปฏิสัมพันธ์กับต่างประเทศ

การใช้การทูตดิจิทัลในลักษณะนี้นั้นคือการสื่อสารไปยังต่างประเทศว่ามีนโยบายที่จะมีปฏิสัมพันธ์หรือจะมีพฤติกรรมอย่างไรด้วย โดยช่องทางดิจิทัลเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ข้อมูล ด้วยความรวดเร็วและความสะดวกสบายของเทคโนโลยีดิจิทัลจึงจะทำให้การสื่อสารดังกล่าวเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วตามไปด้วย ดังนั้นจึงจะก่อให้เกิดการโต้ตอบกันอย่างทันทีทันใด และจะเป็นการสื่อสารกับตัวแสดงระดับรัฐพร้อมไปกับตัวแสดงระดับปัจเจกโดยตรงในเวลาเดียวกัน

สังเกตได้จากตัวอย่างของประเทศที่การดำเนินการการทูตดิจิทัลในลักษณะนี้อย่าง **สหรัฐอเมริกา** ที่มีการใช้เว็บไซต์รวมถึงแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย เช่น ทวิตเตอร์ เฟซบุ๊ก ดิจิตอล ยูทูบ และอินสตาแกรม ซึ่งเป็นช่องทางดิจิทัลในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร วาทกรรมของผู้นำประเทศ และแนวทางในการดำเนินนโยบายของประเทศ (Hallams, 2010, p. 538) อันจะเห็นได้จากการที่ประธานาธิบดีของสหรัฐอเมริกาตั้งแต่บารัค โอบามา เป็นต้นมาได้ฉีกโศกนาฏกรรมต่าง ๆ ผ่านช่องทางทวิตเตอร์ซึ่งเป็นช่องทางที่ผู้คนทั่วโลกสามารถพบเห็นได้ นอกจากนั้นแล้วการทูตดิจิทัลของสหรัฐอเมริกายังเป็นหน้าที่ของภาคเอกชนอีกด้วย โดยบทบาทของบริษัทด้านเทคโนโลยีอย่างกูเกิล แอปเปิล และไมโครซอฟท์ ซึ่งมีอิทธิพลในระดับโลกเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา (Bjola et al., 2019, p. 83) โดยเฉพาะในปัจจุบันซึ่งเป็นสมัยที่สองของการดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีของโดนัลด์ ทรัมป์ บทบาทในการเพิ่มศักยภาพของเทคโนโลยีดิจิทัลภายในประเทศมากกว่าที่จะร่วมมือกับต่างประเทศ รัฐบาลมีนโยบายอัดฉีดเม็ดเงินสนับสนุนบริษัทด้านเทคโนโลยีภายในประเทศ เช่น บริษัท Intel ซึ่งผลิตอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ มีการให้เงินทุนเพื่อให้ทางบริษัทยูนิเวอร์ซิตีของอเมริกาซึ่งอยู่นอกประเทศและให้ขยายสายการผลิตดังกล่าวเข้ามาในประเทศทั้งหมด โดยเซมิคอนดักเตอร์จะเป็นชิ้นส่วนที่สำคัญที่สุดในอุปกรณ์ดิจิทัล ถ้าหากประเทศใดมีองค์ความรู้เกี่ยวกับการผลิตชิ้นส่วนดังกล่าวจะทำให้มีอิทธิพลในโลกดิจิทัลเป็นอย่างมาก (Charron, 2024: ออนไลน์)

นอกจากนั้นแล้วประเทศจีนก็ใช้ช่องทางดังกล่าวเช่นกัน โดยจะทำผ่านนโยบาย Digital Silk Road เพื่อเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการ Belt and Road Initiative ลงในทวิตเตอร์และใช้โซเชียลมีเดียให้ไปถึงต่างประเทศ โดยที่ภายในประเทศจะไม่อนุญาตให้ใช้แพลตฟอร์มเหล่านี้ (Liang, 2019, pp. 161-162) นั้นแสดงให้เห็นว่าปัจจัยภายนอกประเทศกลุ่มเป้าหมายที่จีนต้องการจะสื่อสารในกรณีนี้ นอกจากทั้งสองประเทศนี้แล้วยังมีประเทศในยุโรปอย่างเยอรมนีและสหราชอาณาจักร โดยเยอรมนีได้ดำเนินการการทูตดิจิทัลผ่านทางกระทรวงการต่างประเทศ ซึ่งรวมถึงช่องทางโซเชียลมีเดียและแพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อประกาศนโยบายต่างประเทศ นอกจากนั้นแล้วรัฐบาลเยอรมนียังใช้การทูตดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการรับมือต่อความท้าทายระดับโลก เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ สิทธิมนุษยชน และการสร้างความร่วมมือแบบพหุภาคี (Cihanoğlu Gülen & Demir, 2024, pp. 45-56) และสหราชอาณาจักรก็ได้มีหน่วยงานที่สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของรัฐบาลอันหมายรวมถึงงานการต่างประเทศที่มีชื่อว่า Government's Digital Service อีกทั้งยังมีการใช้แพลตฟอร์ม Flickr ในติดต่อสื่อสารกับประเทศต่าง ๆ (Fakuade, 2024, pp. 77-78) และออสเตรเลียก็เป็นอีกประเทศหนึ่งที่ใช้การทูต

ดิจิทัลผ่านกระทรวงการต่างประเทศและการค้า เพื่อมีส่วนร่วมกับตัวแสดงทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยรัฐบาลออสเตรเลียส่งเสริมความคิดริเริ่มด้านนโยบายต่างประเทศ เช่น การดำเนินการด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและข้อตกลงทางการค้า โดยใช้เครื่องมือดิจิทัล (Sharma, 2022: ออนไลน์)

2.2.2. การใช้การทูตดิจิทัลเพื่อจัดการวิกฤตระหว่างประเทศ

การใช้การทูตดิจิทัลในลักษณะนี้จะเป็นการใช้เพื่อชี้แจงหรือถ่ายทอดประเทศตัวเอง ในขณะที่กำลังตกเป็นประเด็นทางสังคมหรือตกอยู่ในสถานการณ์ที่อันตราย อันจะเห็นได้จากตัวอย่างของ รัฐบาลอิสราเอลใช้โซเชียลมีเดียเพื่อตอบโต้ข้อมูลที่ผิดๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเหตุการณ์ความขัดแย้งกับกลุ่มฮามาส (Kretschmer, 2017, pp. 1-2) นอกจากนั้นแล้วยังใช้เพื่อสื่อสารเชิงรุกกับโลก โดยกระทรวงการต่างประเทศอิสราเอลมีสื่อสังคมออนไลน์ของหน่วยงาน โดยเฉพาะ และใช้แพลตฟอร์มต่างๆ เช่น ทวิตเตอร์ เฟซบุ๊ก และยูทูบ อย่างเข้มข้นเพื่อประชาสัมพันธ์ทางการทูต (Shalash, 2023, p. 245) และรัสเซียก็ได้ใช้แพลตฟอร์มที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล เช่น Russia Today (RT) และ Sputnik News เพื่อเผยแพร่เรื่องราวของตนไปทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงสถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างรัสเซีย-ยูเครนเมื่อปี 2022 ที่ผ่านมามีรัสเซียจึงต้องใช้เครื่องมือดิจิทัลเพื่อตอบโต้วาทกรรมของชาติตะวันตกที่อยู่ฝั่งตรงข้าม และเพื่อกำหนดให้ข้อมูลที่เผยแพร่เป็นไปในทิศทางที่ต้องการ (กฤษฎา พรหมเวศ et al., 2022, p. 9) เป็นต้น

นอกจากนั้นแล้วมหาอำนาจอย่างสหรัฐอเมริกาและจีนก็ได้มีบทบาทในการใช้การทูตดิจิทัลในวิกฤตการณ์เช่นกัน อันจะเห็นได้จากสถานการณ์โควิด-19 และสถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างรัสเซีย-ยูเครน

สำหรับสหรัฐอเมริกาในสถานการณ์โควิด-19 สหรัฐอเมริกาได้มีการใช้การทูตดิจิทัลโดยเน้นไปที่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพื่อสานสัมพันธ์กับจีนที่เข้าไปมีอิทธิพลในบริเวณดังกล่าวเช่นกัน อันจะกระทำโดยการเผยแพร่ข้อมูลที่ชี้ให้เห็นว่าสหรัฐอเมริกาคือประเทศที่สามารถจัดการกับสถานการณ์โควิด-19 ที่กำลังส่งผลกระทบต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้ ในที่นี้สหรัฐอเมริกาได้ใช้ช่องทางดิจิทัลในการติดต่อสื่อสารกับภูมิภาคดังกล่าวทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการสื่อสารทางเดียวอย่างเว็บไซต์ <https://asean.usmission.gov/>. เพื่อประชาสัมพันธ์ถึงแผนการรับมือ ภารกิจและเป้าหมายที่สหรัฐอเมริกาจะทำ และนอกจากนั้นแล้วยังมีการสื่อสารแบบสองทางที่จะใช้การประชุม ปรึกษาหารือกับผู้ประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมถึงการประชุมทางวิดีโอและการประชุมสุดยอดออนไลน์ กิจกรรมสำคัญ ได้แก่ การประชุม ASEAN-U.S. High-Level Interagency Video Conference ในเดือนเมษายน 2020 และการประชุมพิเศษของรัฐมนตรีสาธารณสุขในการเพิ่มความร่วมมือเพื่อจัดการกับสถานการณ์โควิด-19 โดยสหรัฐอเมริกาได้ให้ความช่วยเหลือด้านสาธารณสุขแก่สมาชิกอาเซียนมากกว่า 35.3 ล้านดอลลาร์ นอกจากนี้ เพจเฟซบุ๊กของภารกิจสหรัฐฯ ในอาเซียนยังเป็นช่องทางในการเชื่อมโยงและสื่อสารกับประชาชน โดยจัดกิจกรรมเช่น "The Big Idea" ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์กับบุคคลที่มีอิทธิพลในอาเซียน ทำให้เพจนี้กลายเป็นแพลตฟอร์มสำคัญในการแบ่งปันข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการของสหรัฐฯ และส่งเสริมการสื่อสารระหว่างสหรัฐฯ กับอาเซียนในช่วงวิกฤตนี้ (Hanh, 2022, p. 637)

ในสถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างรัสเซีย-ยูเครนการทำการทูตดิจิทัลของสหรัฐอเมริกาในประเทศรัสเซียนั้นมีอุปสรรคตรงที่จีนและรัสเซียร่วมมือกันจำกัดการเผยแพร่ข้อมูลของสหรัฐอเมริกาในพื้นที่ดังกล่าว นั่นจึงเป็นความท้าทายของสหรัฐอเมริกาในการทำการทูตดิจิทัลของสหรัฐอเมริกาในช่วงเวลานี้ อย่างไรก็ตามสหรัฐอเมริกาเองก็ได้หันไปใช้ช่องทางดิจิทัลใหม่ ๆ ในการสื่อสารกับตัวแสดงที่อยู่ในรัสเซียเพื่อทำการทูตดิจิทัล หนึ่งในนั้นคือแพลตฟอร์มที่มีชื่อว่า Telegram เนื่องจากรัฐบาลรัสเซียและจีนไม่สามารถเข้าถึงข้อความที่ส่งเข้าไปได้ โดยข้อความที่ส่งเข้าไปจะมีเนื้อหาที่กล่าวถึงความสัมพันธ์อันดีที่ยูเครนมีกับสหรัฐอเมริกาและนาโต้ อีกทั้งยังอธิบายถึงภารกิจและความรับผิดชอบของสหรัฐอเมริกาที่มีต่อสถานการณ์ความขัดแย้งรัสเซีย-ยูเครน (Bazlutckaia, 2023, pp. 12-13) อย่างไรก็ตามข้อความดังกล่าวไม่ได้ส่งไปเพียงแค่ในรัสเซียและยูเครนเท่านั้น หากแต่ยังถูกส่งไปในแพลตฟอร์มออนไลน์ที่สามารถเข้าถึงได้ทั่วโลกอย่างเฟซบุ๊กและทวิตเตอร์ของประธานาธิบดีโจ ไบเดน เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2022 โดยมีข้อความว่า

“ The prayers of the entire world are with the people of Ukraine tonight as they suffer an unprovoked and unjustified attack by Russian military forces. President Putin has chosen a premeditated war that will bring a catastrophic loss of life and human suffering. Russia alone is responsible for the death and destruction this attack will bring, and the United States and its Allies and partners will respond in a united and decisive way. The world will hold Russia accountable.

I will be monitoring the situation from the White House this evening and will continue to get regular updates from my national security team. Tomorrow, I will meet with my G7 counterparts in the morning and then speak to the American people to announce the further consequences the United States and our Allies and partners will impose on Russia for this needless act of aggression against Ukraine and global peace and security. We will also coordinate with our NATO Allies to ensure a strong, united response that deters any aggression against the Alliance. Tonight, Jill and I are praying for the brave and proud people of Ukraine”

โดยใจความของข้อความนี้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าสหรัฐอเมริกาไม่อาจรับได้กับการกระทำของรัสเซีย และมีหน้าที่ที่ต้องเข้าไปจัดการกับสถานการณ์ดังกล่าวในฐานะที่เป็นพันธมิตรกับยูเครนร่วมกับนาโต้และ G7 โดยข้อความดังกล่าวนี้ได้เป็นที่ประจักษ์สู่สายตาของผู้ใช้เฟซบุ๊กทั่วโลกโดยมียอดการกดถูกใจ 92,000 คน และการแชร์ต่อไปถึง 12,000 ครั้ง

จากทั้งสถานการณ์โควิด-19 และสถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างรัสเซีย-ยูเครนจะทำให้เห็นว่าสหรัฐอเมริกาได้ใช้ช่องทางดิจิทัลเพื่อสื่อสารกับทั่วโลกในวิกฤตการณ์ดังกล่าว เพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบและภารกิจที่ตนเองต้องเข้าไปจัดการกับปัญหาวิกฤตนั้น ๆ ในฐานะที่เป็นมหาอำนาจที่มีศักยภาพเหนือกว่าประเทศอื่น ๆ โดยข้อความที่แสดงถึงความรับผิดชอบนั้นได้ถูกส่งโดยบัญชีผู้ใช้ของประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาจึงทำให้ภาพลักษณ์ของประธานาธิบดีซึ่งเป็นผู้นำเป็นไปในเชิงบวก อีกทั้งข้อความนั้น ๆ ยังแฝงไปด้วยค่านิยมความเป็นสหรัฐอเมริกาไม่ว่า

จะเป็นการให้ความสำคัญกับสิทธิเสรีภาพ การต่อต้านความรุนแรง และการให้ความสำคัญกับความเท่าเทียมของความแตกต่างในสังคม ดังนั้นการทูตดิจิทัลในลักษณะนี้จึงอาจเรียกอีกอย่างหนึ่งได้ว่าเป็นการ “พลิกวิกฤตให้เป็นโอกาส” ก็ได้

สำหรับจีนในสถานการณ์โควิด-19 จีนได้มีการใช้การทูตดิจิทัลอย่างมีกลยุทธ์เพื่อเสริมสร้างภาพลักษณ์ระดับโลกของตน ส่งเสริมการสนับสนุนทางการแพทย์โดยเฉพาะการประชาสัมพันธ์เรื่องการคิดค้นวัคซีนต้านไวรัสโควิด-19 ที่คิดค้นโดยประเทศจีนอย่าง Sinopharm และ Sinovac ซึ่งได้รับการรับรองจากองค์การอนามัยโลกในช่วงที่สถานการณ์โควิด 19 ยังอยู่ในช่วงวิกฤต โดยทางจีนได้เผยแพร่ข้อมูลดังกล่าวเพื่อโน้มน้าวให้ผู้คนเข้ามาสนใจวัคซีนของจีนผ่านแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียของสถานเอกอัครราชทูตจีนที่ตั้งอยู่ในประเทศต่าง ๆ อันจะเห็นได้จากวันที่ 2 มิถุนายน 2021 สถานเอกอัครราชทูตจีนในไซปรัสได้โพสต์ว่า

“On June 1, 2021, China's Sinovac COVID-19 vaccine has been given approval by the World Health Organization (WHO) for emergency use. The decision gives countries, funders, procuring agencies and communities the assurance that it meets international standards for safety, efficacy and manufacturing. It is the second Chinese vaccine to gain approval from the WHO, after Sinopharm was given the global body's official support on May 7”

โดยข้อความดังกล่าวนี้ไม่ได้เป็นการให้ข้อมูลว่าวัคซีนของจีนมีมาตรฐานเพียงพอประการเดียว หากแต่ยังแสดงถึงความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทางการแพทย์ของจีนที่เป็นที่ยอมรับของชาวโลก นอกจากนั้นแล้วจีนยังมีการกิจที่จะนำเสนอการดำเนินการกิจและขยายอิทธิพลไปยังภูมิภาคต่าง ๆ โดยเฉพาะเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และแอฟริกาอันจะเห็นได้จากนโยบายการทูตวัคซีนที่จีนจะส่งวัคซีนไปให้กับประเทศต่าง ๆ โดยภาพของตัวแทนประเทศจีนฉายคู่กับตัวแทนของประเทศผู้รับวัคซีนทั้งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยมีพื้นหลังเป็นเครื่องบินที่ขนลำเลียงวัคซีนมาในตู้ขนาดใหญ่ปรากฏออกมาทางสื่อดิจิทัลสู่สายตาชาวโลกมากมาย ไม่ว่าจะเป็นจากสำนักข่าวของจีน อย่างซินหัวและ South China Morning Post อีกทั้งใน เว็บไซต์ และแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียของสถานเอกอัครราชทูตจีนในประเทศต่าง ๆ อย่างไรก็ตามการส่งมอบวัคซีนให้กับประเทศต่าง ๆ ของจีนยังผูกโยงไปด้วยผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ เนื่องจากการให้ความช่วยเหลือดังกล่าวนี้ได้มุ่งเน้นไปที่ประเทศที่ไม่ได้มีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่สูง ดังนั้นการให้ความช่วยเหลือดังกล่าวจะมีสิ่งตอบแทนมาในรูปแบบของคำวาญญูคุณ อันจะนำมาซึ่งการหันมาทำการค้ากับจีนซึ่งจะเอื้อต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของจีนอย่างมหาศาล (de Soysa & Vadlamannati, 2024, p. 215) นอกจากนั้นแล้วจีนยังใช้ช่องทางดิจิทัลในการแก้ต่างข้อมูลด้านลบเกี่ยวกับโควิด-19 ที่จีนกลายมาเป็นจำเลยสังคมตั้งแต่ในช่วงแรกที่มีการรายงานข่าวเชื้อไวรัสโควิด-19 ได้มีจุดเริ่มต้นมาจากประเทศจีน อันจะเห็นได้จากข่าวที่รายงานว่าแท้จริงแล้วเชื้อไวรัสโควิด-19 มาจากความละเลยของนักวิทยาศาสตร์ที่ทำการเพาะเชื้อแล้วมีอุบัติเหตุให้เชื้อไวรัสหลุดออกมา โดยในประเด็นนี้จีนได้ออกมาปฏิเสธข้อมูลดังกล่าวและยืนยันว่าเชื้อไวรัสโควิด-19 มีต้นกำเนิดมาจากสัตว์ (Al Jazeera, 2021: ออนไลน์) นอกจากนั้นแล้วนักการทูตจีน

ยังใช้ทวีตเตอร์เพิ่มขึ้นเป็นอย่างมากเพื่อที่จะออกมาต่อต้านข้อมูลอันเป็นเท็จซึ่งส่งผลกระทบในทางลบต่อภาพลักษณ์ของจีนในสายตาชาวโลก (Palit, 2024: ออนไลน์)

ในสถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างรัสเซีย-ยูเครน ท่าทีของจีนที่มีต่อสถานการณ์ดังกล่าวไม่ได้มีท่าทีที่แสดงออกว่าอยู่ฝั่งรัสเซียดังที่ทั่วโลกได้คาดการณ์ไว้ หลังจากที่ยกก่อนหน้านี้ที่จะมีความขัดแย้งเกิดขึ้น จีนมีการแถลงการณ์ถึงความเป็นพันธมิตรที่แน่นแฟ้นกับรัสเซีย อีกทั้งประธานาธิบดีสี จิ้นผิง ก็ได้ยืนยันที่จะให้ความช่วยเหลือแก่รัสเซียในทุกกรณี แต่อย่างไรก็ตามเมื่อสถานการณ์ความขัดแย้งดังกล่าวได้เกิดขึ้นแล้ว จีนกลับมีท่าทีที่จะไม่สนับสนุนให้รัสเซียทำการสู้รบ เนื่องจากยังคงไม่ต้องการที่จะเสียผลประโยชน์จากประเทศพันธมิตรอื่น ๆ ในยุโรป ซึ่งอยู่ฝั่งยูเครน (วิโรจน์ เลิศจิตต์ธรรม, 2022: ออนไลน์) ดังนั้นท่าทีของจีนในวิกฤตการณ์ครั้งนี้จึงมีลักษณะที่ไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งและมีความต้องการที่จะให้สถานการณ์ดังกล่าวนั้นได้สงบลง โดยในสถานการณ์นี้รัฐบาลจีนได้ประกาศข้อเสนอเพื่อความสงบในสถานการณ์ความขัดแย้งรัสเซีย-ยูเครนไว้ 12 ข้อ โดยจะประกอบไปด้วย 1) จีนจะเคารพในอำนาจอธิปไตยของทุกประเทศ 2) ป้องกันไม่ให้เกิดความคิดในทิศทางเดียวกับช่วงสงครามเย็น กล่าวคือไม่สนับสนุนให้แต่ละประเทศเอาความมั่นคงไปผูกโยงไว้กับนาโต้ 3) ให้หยุดการใช้ความรุนแรง โดยสนับสนุนให้มีการเจรจาเพื่อหยุดยิง 4) เรียกร้องให้ประเทศต่าง ๆ สนับสนุนการเจรจาอย่างสันติระหว่างรัสเซียและยูเครน 5) ให้ทุกฝ่ายคำนึงถึงหลักมนุษยธรรมเป็นสำคัญ 6) ต้องปกป้องพลเรือนและพลเรือนพลเรือน 7) ให้รักษาความปลอดภัยของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ที่อยู่ในพื้นที่การสู้รบอย่างเคร่งครัด 8) ลดความเสี่ยงโดยการไม่ให้ใช้อาวุธนิวเคลียร์ 9) อำนวยความสะดวกในการส่งออกข้าวและธัญพืชอันเป็นสินค้าส่งออกสำคัญของพื้นที่การสู้รบ 10) ไม่ให้มีการคว่ำบาตรฝ่ายเดียว 11) ป้องกันไม่ให้เกิดการสู้รบไปทำลายห่วงโซ่ทางอุตสาหกรรมที่จะทำให้เศรษฐกิจหยุดชะงัก 12) สนับสนุนให้มีการฟื้นฟูหลังการสู้รบจบลง (Parley Policy Initiative, 2023: ออนไลน์)

ซึ่งข้อเสนอดังกล่าวสามารถเข้าถึงได้อย่างง่ายดายในเว็บไซต์และสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ ดังนั้นข้อเสนอเหล่านี้จึงสามารถเข้าไปมีอิทธิพลต่อความคิดของผู้ที่สามารถเข้าถึงได้โดยจะทำให้มุมมองที่มีต่อจีนจะเป็นชาติที่มีความเป็นกลางและเป็นผู้นำในการแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างรัสเซีย-ยูเครน

จากที่ได้กล่าวถึงการใช้การทูตดิจิทัลในช่วงสถานการณ์โควิด-19 และสถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างรัสเซีย-ยูเครนในช่วงปี ค.ศ. 2019 - ค.ศ. 2024 จะทำให้เห็นว่าจีนนั้นก็ได้ใช้การทูตดิจิทัลเพื่อสื่อสารกับประเทศอื่น ๆ เหมือนกับสหรัฐอเมริกา โดยได้นำเสนอภาพลักษณ์ของการเป็นผู้นำในการจัดการวิกฤตการณ์และนำเสนอความก้าวหน้า หากแต่ในสถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างรัสเซีย-ยูเครนทำให้เห็นว่าแม้ว่าจีนนั้นยังคงให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของตนเองอยู่ นอกจากนั้นแล้วการที่จีนได้พยายามมีบทบาทในช่วงโควิด-19 ก็ยังคงแผ่ไป ด้วยผลประโยชน์ทางการค้า ดังนั้นการใช้การทูตดิจิทัลของจีนจึงมีความเด่นชัดในการพยายามแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเองเป็นหลัก และประโยชน์ที่รองลงมาคือการพยายามที่จะเข้าไปมีบทบาทกับวิกฤตการณ์ระหว่างประเทศในฐานะมหาอำนาจเพื่อท้าทายกับสหรัฐอเมริกา

2.2.3. การใช้การทูตดิจิทัลเพื่อใช้ทำการทูตสาธารณะ

การใช้การทูตดิจิทัลนี้เป็นลักษณะการใช้การทูตดิจิทัลที่เป็นที่นิยมมากที่สุดเพราะเป็นการสร้างภาพลักษณ์ให้กับประเทศของตนเองโดยใช้ช่องทางดิจิทัลอันเป็นช่องทางที่สามารถเชื่อมโยงได้กับตัวแสดงระดับปัจเจกภายนอกรัฐได้โดยตรง ทำให้สิ่งที่เผยแพร่ออกไปจะไม่มีอิทธิพลต่อความคิดของบุคคลธรรมดาที่สามารถเข้าถึงช่องทางดิจิทัลได้ กล่าวคือการใช้การทูตดิจิทัลในลักษณะนี้คือการส่งเสริมนโยบายเผยแพร่ Soft Power ของรัฐต่าง ๆ ในอีกทางหนึ่ง

ตัวอย่างของรัฐที่สามารถใช้การทูตดิจิทัลในลักษณะนี้ได้เป็นอย่างดีคงจะหนีไม่พ้น **สหรัฐอเมริกา** ที่ใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลที่เป็นของประเทศตนเองอย่างกูเกิ้ล แอปเปิล ทวิตเตอร์และไมโครซอฟท์ ในการเผยแพร่คุณค่าความเป็นอเมริกันและภาพลักษณ์ของประเทศ (Hallams, 2010, p. 551) และในปี 2024 ที่สหรัฐอเมริกาได้เผยแพร่ United States International Cyberspace & Digital Policy Strategy ลงในเว็บไซต์ทางการของกระทรวงการต่างประเทศ เอกสารนี้ได้ออกถึงสถานการณ์ความมั่นคงทางไซเบอร์โดยรวมของโลกและยุทธศาสตร์นโยบายของสหรัฐอเมริกาที่จะใช้ในการรับมือกับปัญหาดังกล่าว สิ่งที่น่าสนใจของเอกสารนี้คือได้มีเนื้อหาส่วนที่กล่าวถึงจีนอย่างชัดเจนว่าเป็นภัยคุกคามทางไซเบอร์ และสหรัฐอเมริกาจะเป็นผู้ดำเนินการแก้ไขเอง (United States International Cyberspace & Digital Policy Strategy, 2024: ออนไลน์) ซึ่งในส่วนนี้แสดงให้เห็นว่าสหรัฐอเมริกาได้ใช้ช่องทางดิจิทัลในการประกาศกับชาวโลกว่าตนเองจะเป็นผู้นำในการจัดการจีนที่เป็นภัยคุกคามของโลก

จีน ก็เป็นอีกประเทศหนึ่งที่ใช้ช่องทางดังกล่าวในการสร้างภาพลักษณ์เช่นเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหลังจากช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 เนื่องจากจีนเห็นประโยชน์จากการใช้ช่องทางดิจิทัลที่มีความสะดวกสบายมากกว่าการทำแบบพปะกันโดยตรงเหมือนในอดีต ดังนั้นจึงได้มีการผลักดัน Digital silk road ที่มีมาตั้งแต่ปี 2015 ให้มีความสำคัญมากขึ้นในฐานะที่เป็นนโยบายหลักในการเสริมสร้างภาพลักษณ์ทางเทคโนโลยี ให้จีนเป็นผู้นำในการใช้เทคโนโลยีระดับโลก (Muratbekova, n.d.: ออนไลน์) แม้ว่าแพลตฟอร์มดังกล่าวจะไม่ถูกอนุญาตให้ใช้ภายในประเทศก็ตาม นอกจากนั้นแล้วยังใช้แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียต่าง ๆ ในการเผยแพร่วัฒนธรรมจีน (Fushu, 2023, p. 196)

กระทรวงการต่างประเทศ **ตุรกี** ก็มีส่วนร่วมอย่างแข็งขันบนแพลตฟอร์มต่าง ๆ ทางโซเชียลมีเดีย เพื่อเน้นย้ำนโยบายต่างประเทศของตุรกี การทูตในระดับภูมิภาค และความริเริ่มทางวัฒนธรรม ตุรกีส่งเสริม Soft power โดยใช้แพลตฟอร์มเช่น ยูทูบและทวิตเตอร์ เพื่อส่งเสริมมรดกทางประวัติศาสตร์ และศาสนาอิสลาม (Mehmetcik & Salih, 2022, p. 178)

กาตาร์ ได้ใช้การทูตดิจิทัลเป็นส่วนหนึ่งของกลยุทธ์ส่งเสริมภาพลักษณ์ของประเทศเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเน้นย้ำบทบาทในฐานะผู้นำระดับภูมิภาค กระทรวงการต่างประเทศกาตาร์ใช้งานอินสตาแกรม ทวิตเตอร์ เฟซบุ๊ก และยูทูบเพื่อแสดงความพยายามด้านมนุษยธรรม การสร้างสันติภาพโลก การลงทุนในด้านการศึกษาและการกีฬาโดยเฉพาะบทบาทในการเป็นเจ้าภาพฟุตบอลโลก 2022 (Al Fahadi, 2020, p. 26) นอกจากนั้นแล้วยังส่งเสริม Soft

power ผ่านเครือข่ายอัลจาซีรา ซึ่งกลายเป็นสื่อที่มีส่วนสำคัญของการเข้าถึงทั่วโลกของกาตาร์ (Alhamar, 2023, pp. 115-116)

บราซิล เป็นประเทศในอเมริกาใต้ที่มีความโดดเด่นในการใช้การทูตดิจิทัลเป็นอย่างมาก โดยกระทรวงการต่างประเทศของบราซิลมีบทบาทบนโซเชียลมีเดียโดยเฉพาะทวิตเตอร์และอินสตาแกรม โดยความพยายามในการทูตดิจิทัลของบราซิลนั้นมุ่งเน้นไปที่การเสริมสร้างภาพลักษณ์ ส่งเสริมโอกาสทางเศรษฐกิจ และส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศ โดยเฉพาะความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม (Kos-Stanišić & Car, 2021, pp. 127, 133-134)

เกาหลีใต้ ได้นำเครื่องมือดิจิทัลมาใช้เพื่อส่งเสริม Soft power และต่อต้านการรับรู้เชิงลบต่อประเทศ เกาหลีใต้มีความแข็งแกร่งในการใช้แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียเช่น ทวิตเตอร์ เฟซบุ๊ก และอินสตาแกรม อีกทั้งยังใช้สื่อดิจิทัลเพื่อส่งเสริมกระแสเกาหลีฮันรยู (Korean wave) ซึ่งเป็นการสร้างความนิยมในวัฒนธรรมเกาหลีให้ขยายไปทั่วโลก (Jin, 2024, pp. 161-177) ในขณะเดียวกันญี่ปุ่นก็เป็นคู่แข่งกับเกาหลีใต้ในการส่งเสริมส่งเสริม Soft power โดยกระทรวงการต่างประเทศของญี่ปุ่นใช้โซเชียลมีเดีย เพื่อส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมของญี่ปุ่นและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ญี่ปุ่นมีนโยบาย Cool Japan ซึ่งเป็นความพยายามในการขยายความสนใจในวัฒนธรรมญี่ปุ่นไปในวงกว้าง เช่น อะนิเมะ อาหาร และแฟชั่น (Park et al., 2019, p. 1472)

คอซอวอ ในฐานะที่เป็นรัฐเกิดใหม่ได้ใช้การทูตดิจิทัลในการการสร้างความชาติ โดยกระทรวงการต่างประเทศได้ใช้แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย เช่น ทวิตเตอร์ เฟซบุ๊ก และอินสตาแกรม เพื่อส่งเสริมภารกิจทางการทูต แสวงหาการยอมรับจากรัฐอื่น ๆ และสื่อสารกับองค์กรระหว่างประเทศเพื่อเน้นย้ำถึงความพยายามในการบูรณาการเข้ากับสหภาพยุโรปและความก้าวหน้าในด้านสิทธิมนุษยชน (กนกพร จูทอง, n.d.: ออนไลน์)

อินเดีย ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลปรับปรุงภาพลักษณ์ในเวทีโลก อันจะสังเกตเห็นได้จากการที่นายกรัฐมนตรี นเรนทระ โมที ใช้โซเชียลมีเดียในการประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์ของตนเองเป็นอย่างมาก (Garud-Patkar, 2022, p. 135)

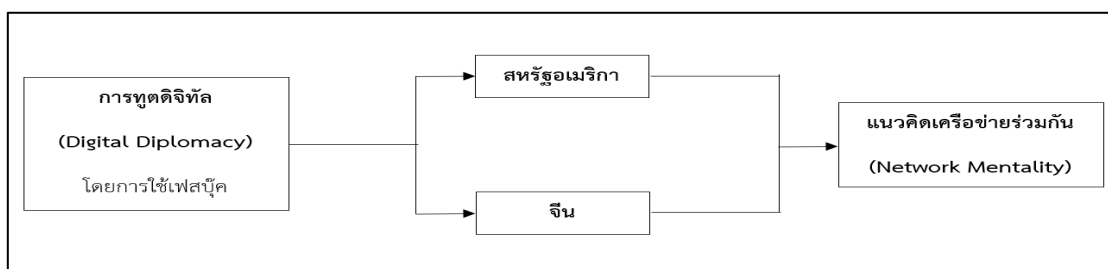
2.2.4 การใช้การทูตดิจิทัลในการสร้างความมั่นคงทางไซเบอร์

การใช้การทูตดิจิทัลในลักษณะนี้เป็นการมุ่งเน้นที่จะแสวงหาความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาความมั่นคงทางไซเบอร์เป็นสำคัญ อันจะเห็นได้จากสองประเทศที่มีความโดดเด่นในด้านนี้คือเอสโตเนียและสิงคโปร์ โดยเอสโตเนียเป็นต้นแบบของการใช้ของการทูตดิจิทัล เนื่องจากมีการปรับโครงสร้างพื้นฐานของรัฐบาลให้เป็นรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government) ซึ่งช่วยให้คนที่ไม่ใช่ชาวเอสโตเนียสามารถเข้าถึงบริการของเอสโตเนียทางออนไลน์ได้อย่างเปิดกว้าง การทูตดิจิทัลของเอสโตเนียเป็นส่วนสำคัญของการดำเนินนโยบายต่างประเทศ โดยเฉพาะในเรื่องของความปลอดภัยทาง ไซเบอร์และนวัตกรรม (Hardy, 2024, p. 22)

โดยสรุปแล้วประเทศต่าง ๆ ได้ใช้การทูตดิจิทัล 4 ลักษณะด้วยกัน คือ การใช้การทูตดิจิทัลเพื่อมีปฏิสัมพันธ์กับต่างประเทศ การใช้การทูตดิจิทัลเพื่อจัดการวิกฤตการณ์ การใช้การทูตดิจิทัลเพื่อใช้ทำการทูตสาธารณะซึ่งหมายถึงการเผยแพร่ภาพลักษณ์ของตนเองไปสู่สายตาชาวโลก และการใช้การทูตดิจิทัลการสร้างความมั่นคงทางไซเบอร์ แม้ว่าจะมีหลายประเทศที่นำการทูตดิจิทัลมาใช้ แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าประเทศที่เป็นที่สนใจก็คงจะหนีไม่พ้นสหรัฐอเมริกาและจีน เพราะด้วยสถานะการเป็นมหาอำนาจและความพยายามในการแข่งขันระหว่างกันจะส่งผลกระทบต่อประเทศน้อยใหญ่ในโลก ซึ่งการทูตดิจิทัลก็เป็นอีกหนึ่งสมรรถภูมิการแข่งขัน แม้จะมีการศึกษาเรื่องการทูตดิจิทัลของมหาอำนาจทั้งสหรัฐอเมริกาและจีนแล้ว แต่ก็ยังไม่มีการศึกษาการทูตดิจิทัลโดยการศึกษาจากบัญชีเฟซบุ๊กทางการ และศึกษาในแง่ของการจัดการวิกฤตอย่างจริงจัง ดังนั้นงานวิจัยฉบับนี้จึงมุ่งศึกษาการใช้การทูตดิจิทัลในช่วงวิกฤตการณ์อันหมายถึงสถานการณ์โควิด-19 และสถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างรัสเซีย-ยูเครน โดยจะเน้นไปที่การใช้การทูตดิจิทัลในมิติของการนำนโยบายไปปฏิบัติ (Procedural) ของตัวแสดงระดับรัฐที่เป็นผู้ปฏิบัติการทางการทูต (Practitioner of Diplomacy) ตามตารางที่ Ilan Manor ได้เสนอไว้ข้างต้น

2.3 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยเสนอกรอบแนวคิดที่มองว่าการทูตดิจิทัลเป็นเครื่องมือของมหาอำนาจ เช่น จีนและสหรัฐอเมริกา ในการประกาศสถานะผู้นำโลก โดยการใช้การทูตดิจิทัลเป็นกลไกในการเสนอภาพลักษณ์ของความรับผิดชอบที่ประเทศที่ใช้การทูตดิจิทัล และสร้างอิทธิพลเหนือความคิดเห็นสาธารณะในระดับนานาชาติ อีกทั้งยังเป็นวิธีหนึ่งในการชี้้นำการตีความสถานการณ์วิกฤตต่าง ๆ ให้เป็นไปตามวาระและผลประโยชน์ของมหาอำนาจนั้น ๆ การทูตดิจิทัลในกรอบนี้จึงเป็นเครื่องมือทางการทูตที่ไปมีปฏิสัมพันธ์กับปัจเจกโดยตรง ซึ่งสะท้อนให้เห็นผ่านกรณีศึกษาในสถานการณ์โควิด-19 และความขัดแย้งระหว่างรัสเซีย-ยูเครน ที่สหรัฐอเมริกาและจีนต่างใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อสร้างภาพจำและกรอบความคิดที่สอดคล้องกับผลประโยชน์ของตน โดยตัวของมหาอำนาจทั้งสองนั้นคือตัวแปรที่เป็นผู้ปฏิบัติการทางการทูต (Practitioner of Diplomacy) ซึ่งจะการใช้การทูตดิจิทัลในมิติของการนำนโยบายไปปฏิบัติโดยการเปิดกว้างการเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับสาธารณชนมากยิ่งขึ้นผ่านการใช้ช่องทางดิจิทัลอย่างโซเชียลมีเดีย โดยเฉพาะเฟซบุ๊ก เพื่อแสดงการเข้าไปมีบทบาทในวิกฤตการณ์ในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเพื่อสร้างแนวคิดเครือข่ายร่วมกัน (Network Mentality)

ภาพประกอบ 1 แผนผังกรอบแนวคิด

ที่มา: ผู้วิจัย

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) โดยเป็นการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ที่ศึกษาจากงานวิชาการข่าวจากสำนักข่าวที่มีความเชื่อถือ และโพสต์ในบัญชีเฟซบุ๊กทางการ ทั้งจีนและสหรัฐอเมริกา ในช่วงระหว่างปี ค.ศ. 2019 - 2024 เนื่องจากที่ผ่านมาได้มีงานวิชาการทั้งบทความและหนังสือที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการทูตดิจิทัล ทั้งยังได้ยกตัวอย่างการนำการทูตดิจิทัลมาใช้ในสถานการณ์สำคัญต่าง ๆ อันจะปรากฏให้เห็นทั้งในสถานการณ์โควิด-19 และสถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างรัสเซียกับยูเครน แต่อย่างไรก็ตามหลักฐานที่ได้จากงานวิชาการอาจไม่เพียงพอ ดังนั้นจึงได้เลือกศึกษาเพิ่มเติมจากเว็บไซต์ของสำนักข่าวที่มีความน่าเชื่อถือ และในแพลตฟอร์มเฟซบุ๊ก เนื่องจากเป็นแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียที่มีคนใช้งานมากที่สุดในช่วงเวลาของสถานการณ์ที่ได้ทำการศึกษา โดยจัดเป็นอันดับ 1 ต่อเนื่องกันตั้งแต่ ค.ศ. 2019 ไปจนถึง ค.ศ. 2024 ผู้คนกว่า 3 พันล้านคนยังคงใช้ Facebook อยู่เป็นประจำในแต่ละเดือน และมีแนวโน้มจะมีบัญชีผู้ใช้เพิ่มขึ้นอีก 3% ในแต่ละปี นอกจากนั้นแล้วยังเป็นแพลตฟอร์มที่เข้าถึงผู้ใช้งานได้อย่างกว้างขวางและตรงจุด สามารถกำหนดอายุ เพศ หรือแม้กระทั่งอาชีพของผู้ใช้งานที่จะเห็นโพสต์ที่ตรงกับความต้องการได้โดยไม่ต้องสุ่มให้กลุ่มเป้าหมาย (IBEX, 2567: ออนไลน์)

แม้ว่าทั้งจีนและสหรัฐอเมริกาได้มีแพลตฟอร์มที่ใช้ในการสื่อสารอย่างทวิตเตอร์ (ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็นเอ็กซ์) แต่แพลตฟอร์มดังกล่าวยังไม่ได้รับความนิยมเท่าเฟซบุ๊กที่มียอดผู้ใช้งานสะสมมาจนถึงปัจจุบันรวม 3.29 พันล้านราย ในขณะที่ทวิตเตอร์มียอดผู้ใช้งานสะสมมาจนถึงปัจจุบันเพียง 245 ล้านราย ซึ่งมีค่าต่างกันถึงร้อยละ 1,243 (ตฤณ ตารพล, 2567: ออนไลน์) จึงอาจอนุมานได้ว่าการสื่อสารลงในแพลตฟอร์มเฟซบุ๊กจะออกไปในวงสังคมที่กว้างขวางมากกว่าทวิตเตอร์

เฟซบุ๊กที่เลือกใช้ในการศึกษาการทูตดิจิทัลนั้นคือ “U.S. Department of State” เนื่องจากเป็นบัญชีทางการของกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกา อีกทั้งเนื้อหาในโพสต์ยังเป็นการกล่าวถึงประเทศต่าง ๆ ในภาพรวม ไม่ได้เฉพาะเจาะจงเพียงประเทศใดประเทศหนึ่ง เว้นแต่จะมีประเด็นที่เป็นที่กล่าวถึงหรือสหรัฐอเมริกาให้ความสนใจเป็นพิเศษ จะมีการกล่าวถึงประเทศที่เกี่ยวข้องกับประเด็นดังกล่าวซ้ำกันอย่างเห็นได้ชัด และในส่วนของจีนได้ศึกษาจาก “Embassy of The People's Republic of China in the United States” ซึ่งเป็นบัญชีทางการของสถานเอกอัครราชทูตจีนในสหรัฐอเมริกาทำให้เนื้อหาในบัญชีดังกล่าวเป็นการกลั่นกรองคำจากเจ้าหน้าที่ทางการทูตของจีน แต่เนื่องจากในบัญชีดังกล่าวนี้มีข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษาไม่มากนัก ด้วยข้อจำกัดที่เป็นบัญชีของสถานเอกอัครราชทูต เนื้อหาในโพสต์ต่าง ๆ จึงเน้นไปที่ความสัมพันธ์แบบทวิภาคีกับสหรัฐอเมริกาเป็นหลักหรือประเด็นที่เกี่ยวข้องทั้งสองประเทศ ดังนั้นจึงมีการใช้ข้อมูลเพิ่มเติมจากบัญชีของสำนักข่าวจีนอย่าง สำนักข่าว CGTN สำนักข่าว Xinhua News และสำนักข่าว China Daily เนื่องจากสำนักข่าวดังกล่าวนี้เป็นเครื่องมือของจีนที่ใช้ในการส่งสาส์นไปยังโลกภายนอก โดยอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐบาลจีน

และบ่อยครั้งที่บัญชีทางการของจีนอย่าง Embassy of The People's Republic of China in the United States ได้นำมาอ้างถึงในโพสต์ต่าง ๆ อยู่บ่อยครั้ง จึงสามารถอนุมานได้ในเบื้องต้นว่า เนื้อหาในโพสต์ต่าง ๆ ผ่านการกลั่นกรองจากรัฐบาลจีนมาแล้ว อีกทั้งยังเผยแพร่เป็นภาษาอังกฤษ ทำให้คนทั่วโลกสามารถเข้าถึงได้ง่ายทั้งในเรื่องเนื้อหาและกระบวนการที่ใช้ในการเข้าถึง เนื่องจากโดยปกติแล้วเฟซบุ๊กไม่มีบริการในประเทศจีน

กระบวนการในการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมเอกสารโดยเริ่มจากการอ่านวรรณกรรม ที่ให้คำอธิบายการทูตดิจิทัลอย่างหนังสือ Digital diplomacy : Theory and practice ของ Corneliu Bjola และ Marcus Holmes บทความ Digital Diplomacy ของ Eytan Gilboa หนังสือ Diplomacy in the Digital Age ของ Brian Hocking และ Jan Melissen เป็นต้น โดยวรรณกรรม ข้างต้นนี้เป็นวรรณกรรมที่นิยมในการนำมาอ้างอิงในงานวิชาการเกี่ยวกับการทูตดิจิทัล เช่น Digital Diplomacy and Its Effect on International Relations ของ Bridget Verrekia และ The Digitalization of Public Diplomacy ของ Ilan Manor เป็นต้น เนื่องจากงานวิจัยชิ้นนี้เน้นไปที่ กระบวนการการนำการทูตดิจิทัลมาปฏิบัติ จึงจะอธิบายในเชิงกระบวนการโดยอ้างอิงจาก บทความ The Digitalization of Diplomacy: Toward Clarification of a Fractured Terminology ของ Ilan Manor ซึ่งที่ได้เรียบเรียงกระบวนการของทฤษฎีการทูตดิจิทัลไว้อย่างเป็นระบบ

นอกจากนั้นแล้วยังหาข้อมูลเกี่ยวกับการใช้การทูตดิจิทัลของประเทศที่มีความโดดเด่น ประกอบกับการพิจารณาลักษณะและวัตถุประสงค์ของการนำไปปฏิบัติภายใต้กรอบของ ทฤษฎีข้างต้น ไม่ว่าจะเป็นประเทศสหรัฐอเมริกา จีน ตุรกี กาตาร์ บราซิล เกาหลีใต้ และ ประเทศอื่น ๆ โดยสืบค้นจากแหล่งข้อมูลที่เป็นงานวิชาการ เว็บไซต์ ข่าว รวมถึงจากโซเชียลมีเดีย ของประเทศนั้น ๆ เพื่อเป็นการชี้ให้เห็นถึงความนิยมในการนำการทูตดิจิทัลไปปฏิบัติกันอย่าง แพร่หลายในสถานการณ์ที่แตกต่างกันออกไป และจากนั้นจึงเลือกเฉพาะข้อมูลจากเฟซบุ๊ก ของประเทศมหาอำนาจสหรัฐอเมริกาและจีนในช่วงเวลาที่กำหนดขอบเขตเอาไว้ ว่ามีลักษณะ อย่างไร โดยแหล่งข้อมูลที่เลือกศึกษานั้นมาจากทั้งสหรัฐอเมริกาและจีน จากนั้นนำวิเคราะห์ ร่วมกับตารางอธิบายกระบวนการนำการทูตดิจิทัลไปปฏิบัติของ Ilan Manor โดยพิจารณา ในระดับผู้ที่ปฏิบัติการทางการทูต (Practitioner of Diplomacy) ซึ่งจะใช้การทูตดิจิทัลในมิติ ของการนำนโยบายไปปฏิบัติโดยการเปิดกว้างการเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับสาธารณชนมากยิ่งขึ้น ผ่านการใช้ช่องทางดิจิทัลอย่างโซเชียลมีเดียที่มีบุคคลใช้งานมากที่สุดอย่างเฟซบุ๊ก เพื่อแสดง การเข้าไปมีบทบาทในวิกฤตการณ์ในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเพื่อสร้างแนวคิด เครือข่ายร่วมกัน (Network Mentality) และนำไปสู่การสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และให้ข้อเสนอแนะกับประเทศไทยนำไปปรับใช้ในงานด้านการทูตต่อไป

บทที่ 4 ผลการศึกษา

4.1 การทูตดิจิทัลจีน

จีนเป็นประเทศมหาอำนาจที่น่าจับตามองไม่แพ้มหาอำนาจดั้งเดิมอย่างสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะในเรื่องของการทูตดิจิทัล ทางฝั่งของจีนเองก็ได้มีการใช้การทูตดิจิทัลมาก่อนสถานการณ์โควิด-19 และสถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างรัสเซียและยูเครนเช่นกัน หากแต่เกิดหลังจากสหรัฐอเมริกามาได้ระยะหนึ่ง นั่นคือปี ค.ศ.2012 ที่ สี จิ้นผิง ขึ้นเป็นประธานาธิบดี โดยประธานาธิบดีสี จิ้นผิง นั้นได้มีข้อเสนอให้รัฐบาลใช้วิธีการโฆษณาชวนเชื่อเชิงสร้างสรรค์เพื่อสื่อสารกับปัจเจกภายนอก มุ่งมั่นสร้างแนวคิด หมวดยุค และรูปแบบใหม่ ๆ ที่สามารถแพร่สะพัดทั้งในจีนและต่างประเทศ โครงการที่โดดเด่นของจีนคือ Digital Silk Road อันเป็นโครงการที่มีจุดประสงค์เพื่อสนับสนุนโครงการ Belt and Road Initiative ที่ได้กล่าวถึงก่อนหน้านี้ และได้ใช้การทูตดิจิทัลอย่างเข้มข้นมากขึ้นในสถานการณ์โควิด-19 และสถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างรัสเซียและยูเครน (Tran Sautédé & Vincent Mo, 2025)

จีนได้พยายามสื่อสารกับปัจเจกที่อยู่ภายนอกเขตแดนของประเทศจีนโดยตรงผ่านช่องทางเฟชบุ๊กซึ่งเป็นช่องทางที่จีนไม่ได้สนับสนุนให้ใช้ภายในประเทศ อย่างไรก็ตามทั้งในสถานการณ์โควิด-19 และความขัดแย้งระหว่างรัสเซียและยูเครน จีนได้เข้าไปมีบทบาทกับสถานการณ์ทั้งสองอย่างเห็นได้ชัด

สถานการณ์โควิด-19 เป็นสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับจีนโดยตรง เนื่องจากเชื้อไวรัสดังกล่าวนั้นมีการแพร่ระบาดที่แรกในเมืองอู่ฮั่น ประเทศจีน โดยในช่วงเวลาดังกล่าวจีนได้กลายเป็นจำเลยทางสังคม เกิดสภาวะที่จีนถูกมองด้วยความรังเกียจ อย่างไรก็ตาม ในช่วงแรกนั้นจีนก็ได้เผยแพร่ภาพของการรับมือกับสถานการณ์ดังกล่าวออกมาอยู่บ่อยครั้งผ่านเฟชบุ๊กของสำนักข่าวอย่าง CGTN โดยได้นำถ้อยแถลงขององค์การอนามัยโลก (WHO) ที่ประกาศว่าการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสนั้น ต้องอาศัยความร่วมมือเพื่อที่จะผ่านพ้นไปได้ โดยได้ย้ำว่าคำพูดดังกล่าวนี้สำนักข่าวของจีนมิได้เป็นผู้เขียนเนื้อหาหรือใส่ความคิดเห็นเพิ่มเติมแต่อย่างใด โดยข้อความดังกล่าวนี้เป็นข้อความที่มาจากต้นฉบับโดยตรง ซึ่งการโพสต์ในลักษณะนี้นั้นแสดงให้เห็นว่าจีนได้อ้างถึงคำพูดขององค์การระหว่างประเทศอย่างองค์การอนามัยโลกซึ่งเป็นองค์กรระหว่างประเทศที่เป็นที่ยอมรับ และการที่องค์การดังกล่าวมีความเห็นที่เน้นไปที่ความร่วมมือมากกว่าการแสวงหาต้นตอของโรคระบาด ความเห็นดังกล่าวย่อมเป็นประโยชน์กับจีนในฐานะประเทศที่เป็นประเทศที่มีการแพร่ระบาดเป็นครั้งแรก

ภาพประกอบ 2 โพสต์ความเห็นขององค์การอนามัยโลก

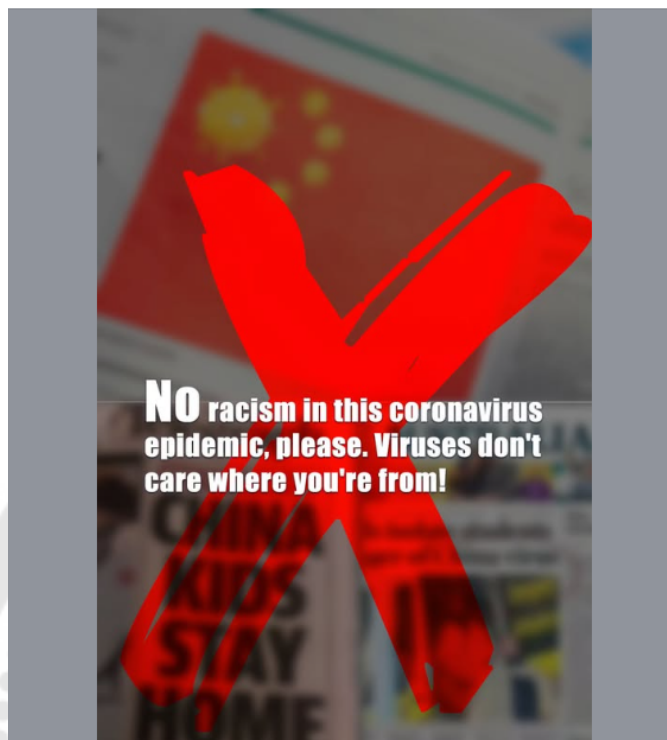
อย่างไรก็ตามจีนยังคงพยายามใช้เฟกบุ๊กเป็นช่องทางในการสื่อสารออกไปว่าจีนไม่ได้เป็นภัยคุกคามของโลก ไม่สนับสนุนให้มีการใช้เชื้อโรคเป็นข้ออ้างในการเหยียดเชื้อชาติ และต่อต้านการที่เกิดกระแสรังเกียจจีน (Xenophobia) ก็เป็นการวิตรอนสิทธิมนุษยชนในอีกแง่มุมหนึ่งเช่นกัน ทางสำนักข่าว CGTN ของจีนได้ออกมาโพสต์อย่างเปิดเผยในประเด็นของการใช้เชื้อไวรัสมาเป็นข้ออ้างในการเหยียดเชื้อชาติและมองว่าเชื้อไวรัสนั้นไม่สนใจว่าใครเป็นคนชาติใด ซึ่งในที่นี้สามารถมองได้ว่าเป็นการแสวงหาความร่วมมือจากประเทศต่าง ๆ ให้ช่วยกันรับมือกับการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส โดยมองว่าเป็นปัญหาของทุกคน แต่ในอีกมุมหนึ่งก็สามารถมองได้ว่าต่อให้มีกระแสรังเกียจจีนแต่ผู้ที่สร้างกระแสดังกล่าวก็สามารถติดเชื้อไวรัสนี้ได้เช่นกัน และด้วยสถานการณ์ดังกล่าวจะเห็นโพสต์ที่จีนได้สานสัมพันธ์กับชาติที่เป็นมิตรเพื่อเป็นย่ำให้เห็นภาพลักษณ์ของการเหยียดเชื้อชาติที่จีนก็กำลังประสบอยู่ ไม่ต่างกับที่ชาวยิวเคยถูกเหยียดอดีตที่ผ่านมา โดยการโพสต์ในลักษณะนี้ของจีนแสดงให้เห็นถึงวาทศิลป์และการฉายภาพที่มีการวางแผนมาเป็นอย่างดีว่าโพสต์เหล่านี้จะมีผลต่อความคิดเห็นของผู้ที่เข้ามารับชม ซึ่งนับว่าเป็นกลยุทธ์ที่น่าสนใจเป็นอย่างมากในการนำการทูตดิจิทัลมาปฏิบัติโดยการสื่อสารกับปัจเจกโดยตรง

CGTN

สื่อที่อยู๋ภายใต้การควบคุมจากรัฐของจีน · 31 มกราคม 2020 ·

No racism in this #coronavirus epidemic, please. Viruses don't care where you're from!

ภาพประกอบ 3 โพสต์ไม่สนับสนุนให้ใช้ไวรัสมาเป็นตัวเหยียดเชื้อชาติ

ภาพประกอบ 4 ความสัมพันธ์จีนกับองค์กรชาวยิว

นอกจากนั้นแล้วจีนยังได้แสดงศักยภาพในการรับมือกับเชื้อไวรัสโควิด-19 ผ่านโพสต์ต่าง ๆ ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วจะเป็นภาพของบุคลากรทางการแพทย์ที่มีความพร้อม อาสาสมัครที่นำชิ้นชม หรือแม้แต่การรับมือของรัฐบาลจีนต่อสถานการณ์เศรษฐกิจที่แม้ว่าจะมีการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสแต่เศรษฐกิจของจีนคงดีและเติบโตอย่างก้าวกระโดด

ภาพประกอบ 5 โฟสต์การต่อสู้กับโควิด-19

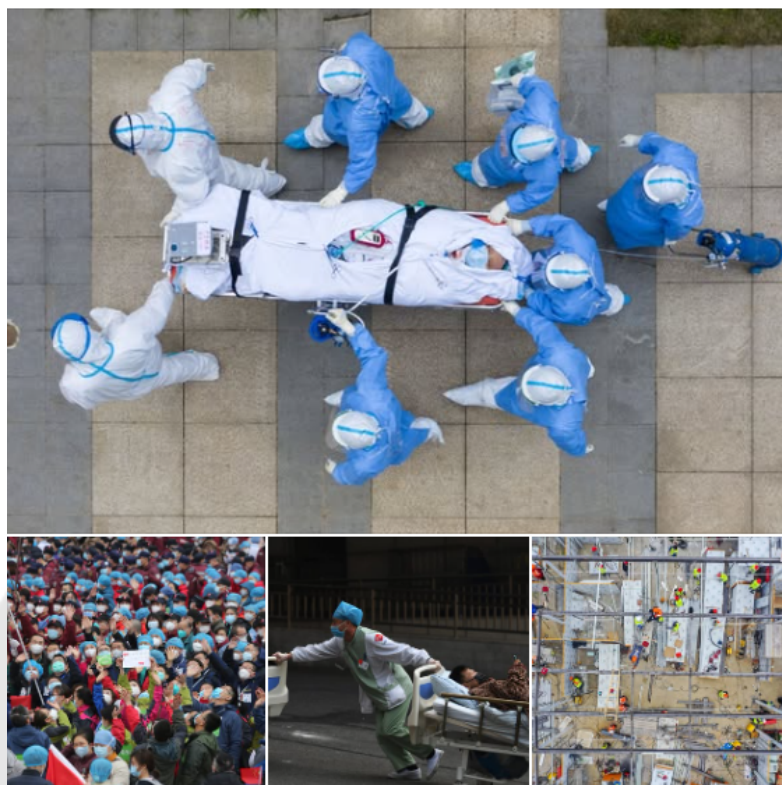
ภาพนี้เป็นภาพที่สถานเอกอัครราชทูตจีนในสหรัฐอเมริกาได้แชร์หัวข้อข่าวจากเฟสบุ๊กของสำนักข่าว Xinhua ซึ่งเป็นสำนักข่าวที่ถูกควบคุมโดยรัฐบาลจีน โดยเนื้อหาของข่าวนั้นเป็นการฉายภาพการต่อสู้กับการแพร่ระบาดของจีน ซึ่งนำโดยประธานาธิบดี สี จิ้นผิง ที่เข้าไปมีบทบาทโดยตรงในการจัดการกับปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นในประเทศจีน และในภาพประกอบของหัวข้อข่าวนั้น ได้มีภาพของบุคลากรทางการแพทย์ที่ดูแลผู้ติดเชื้ออย่างแข็งขันท่ามกลางอุปกรณ์ทางการแพทย์ที่ครบครันและทันสมัย เมื่อพิจารณาองค์ประกอบของโฟสต์นี้ในภาพรวมแล้วจะทำให้เห็นว่าไม่ได้เป็นเพียงการรายงานสถานการณ์เพียงอย่างเดียว หากแต่ยังแสดงถึงความเอาใจใส่ของผู้ผู้นำ และศักยภาพในการรับมือ ทั้งในมิติของความพร้อมทางบุคลากรทางการแพทย์และอุปกรณ์ทางการแพทย์ที่จีนมีอย่างเต็มเปี่ยม

ภาพประกอบ 6 โพสต์การสัมภาษณ์จิตอาสาชาวจีน

รูปภาพนี้เป็นโพสต์ที่เอกอัครราชทูตจีนในสหรัฐอเมริกาได้เผยแพร่ลงในบัญชีเฟซบุ๊ก โดยโพสต์ดังกล่าวนี้เป็นภาพของหญิงสาวที่ใส่ชุดป้องกันเชื้อ มือข้างหนึ่งถืออุปกรณ์วัดอุณหภูมิร่างกาย และอีกข้างหนึ่งกำลังโบกรถยนต์ให้จอด โดยมีคำบรรยายว่าเป็นบทสัมภาษณ์ที่จิตอาสาหญิงคนนี้ได้กล่าวไว้ว่า “ในฐานะที่เธอเป็นจิตอาสา เธอหวังว่าจิตอาสาทุกคนจะปลอดภัยและสามารถถอดหน้ากากอนามัยได้หลังจากที่การแพร่ระบาดจบลงเพื่อที่จะได้รู้จักและได้ถอดกัน โดยตัวเธอนั้นก็ต้องการที่จะออกไปจับจ่ายใช้สอยกับมิตรสหาย และต้องการจะไปรับประทานหม้อไฟรสจัดกับเพื่อนฝูง และที่สำคัญคือต้องการออกไปข้างนอกเพื่อไปรับแดดและลมอย่างอิสระ” จากข้อความดังกล่าวนี้ แสดงให้เห็นว่าสถานการณ์บีบบังคับให้ผู้หญิงอย่างเธอต้องมาทำงานจิตอาสาที่หนักหน่วง แต่ในใจลึก ๆ แล้วตัวเธอเองก็มีความต้องการที่จะใช้ชีวิตอย่างอิสระเหมือนกับผู้หญิงทั่วไปในสถานการณ์ปกติ โดยโพสต์ดังกล่าวนี้ได้กระทบกับความรู้สึกของผู้ที่เข้ามาพบเจอได้ไม่น้อย ด้วยความที่เธอเป็นผู้หญิงและต้องทำงานหนักไม่ต่างกับผู้ชาย เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยเหลือชาติรับมือกับสถานการณ์วิกฤตอย่างโควิด-19

Embassy of The People's Republic of China in the United States
 24 เมษายน 2020 · 🌐
 #EverydayHero Taken by the country's top photographers, the images showcase the heroism and resilience of people across China battling to contain the epidemic. #Covid_19 #coronavirus
<https://bit.ly/2VyrFep>

ภาพประกอบ 7 โฟสต์ภาพจากช่างภาพชื่อดังของจีนแสดงการต่อสู้กับการแพร่ระบาด

รูปภาพเหล่านี้เป็นโฟสต์ที่เอกอัครราชทูตจีนในสหรัฐอเมริกาได้เผยแพร่ลงในบัญชีเฟสบุ๊ก โดยเป็นภาพที่ถ่ายโดยช่างภาพชื่อดังของจีนที่แสดงให้เห็นบุคลากรทางการแพทย์มากมายที่กำลังช่วยเหลือผู้ป่วยที่ติดเชื้อที่กำลังรอคอยความช่วยเหลืออยู่บนเตียงผู้ป่วยจำนวนมหาศาล อีกทั้งยังมีส่วนที่ยื่นรับการช่วยเหลืออีกเป็นจำนวนมาก บุคลากรทางการแพทย์ในภาพเหล่านี้คือวีรบุรุษที่กำลังช่วยเหลือผู้คนมากมายที่กำลังตกทุกข์ แต่อย่างไรก็ตาม ตั้งแต่ภาพแรกที่มีบุคลากรทางการแพทย์ จะสังเกตเห็นได้อย่างชัดเจนว่าผู้คนเหล่านี้ล้วนเป็นคนจีน ซึ่งสามารถมองในอีกมุมหนึ่งได้ว่า จีนกำลังฉายภาพความเป็นวีรบุรุษของประเทศจีนเองผ่านบุคลากรทางการแพทย์ที่มีเชื้อสายจีน และแน่นอนว่าอุปกรณ์ทางการแพทย์ที่ปรากฏในภาพเหล่านี้ล้วนทันสมัยและครบครัน โดยที่มีการโพสต์ถึงความขาดแคลนแม้แต่โฟสต์เดียว

ภาพประกอบ 8 โพสต์แสดงการเติบโตทางเศรษฐกิจ

รูปภาพเหล่านี้เป็นโพสต์ที่เอกอัครราชทูตจีนในสหรัฐอเมริกาได้เผยแพร่ลงในบัญชีเฟสบุ๊ก หากแต่ไม่ได้เป็นภาพที่มีองค์ประกอบที่เกี่ยวกับการแพทย์เหมือนกับภาพก่อนหน้านี้ โดยภาพเหล่านี้ล้วนเป็นภาพของอุตสาหกรรมการผลิต การคมนาคม และตัวเลขแสดงการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยมีคำบรรยายว่า “GDP ของจีนได้เติบโตถึงร้อยละ 3.2 จากปีก่อนหน้า ในไตรมาสที่ 2 ของปี ค.ศ. 2020 (ช่วงของการแพร่ระบาด) โดยมีมูลค่าถึง 6.53 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ” ซึ่งโพสต์ดังกล่าวนี้ได้เป็นการแสดงศักยภาพในการรับมือกับเศรษฐกิจที่ไม่คงที่เนื่องจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสได้เป็นอย่างดี และด้วยการคำนวณมูลค่าทางเศรษฐกิจออกมาเป็นสกุลเงินดอลลาร์สหรัฐ ทำให้ผู้ที่เห็นโพสต์นี้สามารถนำมาเปรียบเทียบในระดับสากลได้ และมองเห็นความมหัศจรรย์ของมูลค่าทางเศรษฐกิจในช่วงเวลาดังกล่าวของจีน

ในส่วนของความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกานั้นในช่วงแรกที่มีการแพร่ระบาด จีนได้ประกาศไว้อย่างหนักแน่นว่าจะร่วมมือกับสหรัฐอเมริกาในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว และจีนยังคงพยายามที่จะรักษาความสัมพันธ์ที่ดีเอาไว้แม้ว่าสถานการณ์ความสัมพันธ์จะมีช่วงที่ระส่ำระสาย นั้นแสดงให้เห็นว่าจีนกำลังพยายามสร้างภาพลักษณ์ของการเป็นผู้นำโลกที่มีวุฒิภาวะมากพอที่จะไม่ยุ่งเกี่ยวกับความขัดแย้ง ทั้งนี้เมื่อจีนสามารถคิดค้นวัคซีนได้ ก็ได้มีการนำไปร่วมกับโครงการ COVAX ของสหรัฐอเมริกา

ภาพประกอบ 9 โฟสต์การหารือระหว่างนักการทูตจีนกับรัฐมนตรีต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา

ภาพนี้เป็นโฟสต์ที่สถานเอกอัครราชทูตจีนในสหรัฐอเมริกา ได้แชร์หัวข้อข่าวจากสำนักข่าว CGTN อเมริกา ซึ่งเป็นการหารือกันระหว่าง Yang Jiechi นักการทูตจีนกับ Mike Pompeo รัฐมนตรีต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา ที่ฮาวาย โดยทางฝ่ายจีนมีข้อเสนอว่า จีนและ

สหรัฐอเมริกา ได้ประโยชน์จากความร่วมมือ และต่างก็ได้รับผลเสียจากความขัดแย้ง ความร่วมมือจึงเป็นทางเลือกที่ถูกต้องเพียงทางเดียวสำหรับทั้งสองฝ่าย โดยจีนหวังว่าสหรัฐอเมริกาจะร่วมมือกับจีนอย่างจริงจังในการปฏิบัติตามฉันทามติสำคัญที่ผู้นำของทั้งสองประเทศได้บรรลุร่วมกัน และนำความสัมพันธ์ทวิภาคีกลับคืนสู่เส้นทางของการประสานงาน ความร่วมมือ และเสถียรภาพ โดยจากข้อเสนอดังกล่าวนั้นสามารถตีความได้ว่าจีนยึดมั่นในการทำงานร่วมกับสหรัฐอเมริกา เพื่อพัฒนาความสัมพันธ์ที่ปราศจากความขัดแย้ง ปราศจากการเผชิญหน้า เคารพซึ่งกันและกัน และร่วมมือกันในลักษณะได้ประโยชน์ทั้งสองฝ่าย ในขณะเดียวกัน จีนจะปกป้องอธิปไตย ความมั่นคง และผลประโยชน์ด้านการพัฒนาของตนอย่างแน่วแน่

ภาพประกอบ 10 จีนเข้าร่วม COVAX อย่างเป็นทางการ

ภาพข้างต้นนี้เป็นโพสต์ของสถานเอกอัครราชทูตจีนในสหรัฐอเมริกา โดยมีเนื้อหาว่า “ในวันที่ 8 ตุลาคม (ค.ศ. 2020) จีนได้เข้าร่วมโครงการ COVAX อย่างเป็นทางการ ซึ่งจะเป็นก้าวสำคัญที่จะแจกจ่ายวัคซีนไปทั่วโลก เพื่อสร้างความเท่าเทียมในการรับวัคซีน และสร้างความ

ร่วมมือในระดับโลกในการต่อสู้กับการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19” ซึ่งในโพสต์นี้นั้นนอกจากจีนจะแสดงศักยภาพทางการแพทย์ในการคิดค้นวัคซีนขึ้นมาเป็นของตนเองแล้ว ยังแสดงถึงความห่วงใยที่มีต่อประเทศที่มีความเหลื่อมล้ำ และไม่มีศักยภาพที่เท่าเทียมกับประเทศอื่น ๆ อีกทั้งยังคงย้ำถึงความต้องการให้ประเทศต่าง ๆ ร่วมมือกันในการรับมือกับปัญหาดังกล่าว

สำหรับสถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างรัสเซียและยูเครนนั้น จีนได้แสดงท่าทีที่ไม่ได้เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเหมือนสหรัฐอเมริกา หากแต่ได้ทำตัวเป็นกลางและมุ่งแสวงหาความสงบของโลก โดยการประกาศ Peace Plan ซึ่งเป็นแนวทางที่จีนเสนอเพื่อให้สถานการณ์ความขัดแย้งกลับคืนสู่ความสงบ อันประกอบไปด้วย 12 ข้อ โดยจะประกอบไปด้วย 1) จีนจะเคารพในอำนาจอธิปไตยของทุกประเทศ 2) ป้องกันไม่ให้เกิดความคิดในทิศทางเดียวกับช่วงสงครามเย็น กล่าวคือไม่สนับสนุนให้ประเทศต่าง ๆ เอาความมั่นคงไปผูกโยงไว้กับนาโต้ 3) ให้หยุดการใช้ความรุนแรง โดยสนับสนุนให้มีการเจรจาเพื่อหยุดยิง 4) เรียกร้องให้ประเทศต่าง ๆ สนับสนุนการเจรจาอย่างสันติระหว่างรัสเซียและยูเครน 5) ให้ทุกฝ่ายคำนึงถึงหลักมนุษยธรรมเป็นสำคัญ 6) ต้องปกป้องพลเรือนและเชลยศึกโดยไม่ให้มีการทำร้ายผู้บริสุทธิ์และไม่ให้มีการจับตัวคุมขังเชลย 7) ให้รักษาความปลอดภัยของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ที่อยู่ในพื้นที่การสู้รบอย่างเคร่งครัด 8) ลดความเสี่ยงโดยการไม่ให้ใช้อาวุธนิวเคลียร์ 9) อำนวยความสะดวกในการส่งออกข้าวและธัญพืชอันเป็นสินค้าส่งออกสำคัญของพื้นที่การสู้รบ 10) ไม่ให้มีการคว่ำบาตรฝ่ายเดียว 11) ป้องกันไม่ให้เกิดการสู้รบไปทำลายห่วงโซ่ทางอุตสาหกรรมที่จะทำให้เกิดเศรษฐกิจหยุดชะงัก 12) สนับสนุนให้มีการฟื้นฟูหลังการสู้รบจบลง (Parley Policy Initiative, 2023: ออนไลน์) ซึ่งข้อเสนอดังกล่าวสามารถเข้าถึงได้อย่างง่ายดายในเว็บไซต์และสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ ดังนั้นข้อเสนอเหล่านี้จึงสามารถเข้าไปมีอิทธิพลต่อความคิดของผู้ที่สามารถเข้าถึงได้โดยจะทำให้มุมมองที่มีต่อจีนจะเป็นชาติที่มีความเป็นกลางและเป็นผู้นำในการแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างรัสเซียและยูเครน

ภาพประกอบ 11 การตอบสนองของรัสเซียและยูเครนที่มีต่อแผนการรักษาความสงบของจีน

โดยสรุปแล้วจีนใช้กลยุทธ์การทูตดิจิทัลเพื่อเสริมสร้างภาพลักษณ์และขยายอิทธิพลในระดับนานาชาติ ด้วยการนำเสนอความร่วมมือ ความเป็นกลาง และความรับผิดชอบต่อวิกฤตการณ์ระดับโลก จีนได้แสดงบทบาทสำคัญในเวทีโลกในฐานะประเทศมหาอำนาจ

โดยเฉพาะในด้าน การทูตดิจิทัล ผ่านแพลตฟอร์มอย่างเฟซบุ๊ก แม้ว่าจะไม่อนุญาตให้ใช้ภายในประเทศก็ตาม จุดประสงค์เพื่อสร้างภาพลักษณ์และสื่อสารโดยตรงกับประชาชนต่างชาติ โดยเฉพาะในช่วงวิกฤตสำคัญ เช่น การแพร่ระบาดของโควิด-19 และความขัดแย้งระหว่างรัสเซียกับยูเครน ในสถานการณ์โควิด-19 จีนพยายามชี้แจงและสร้างภาพลักษณ์ว่าไม่ใช่ภัยคุกคามของโลก พร้อมทั้งย้ำถึงการเคารพในสิทธิมนุษยชนและต่อต้านความเกลียดชังชาวจีน (Xenophobia) โดยใช้ภาพลักษณ์ของบุคลากรทางการแพทย์และความร่วมมือทางเศรษฐกิจเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือ ทั้งยังแสดงความร่วมมือกับสหรัฐฯ ผ่านโครงการ COVAX และในประเด็นความขัดแย้งระหว่างรัสเซียกับยูเครน จีนวางตนเป็นกลางโดยเสนอแนวทาง "Peace Plan" ซึ่งประกอบด้วย 12 ข้อ ที่เน้นการเคารพอธิปไตย การลดความรุนแรง การเจรจาสันติภาพ การปกป้องพลเรือน และการฟื้นฟูหลังสงคราม ข้อเสนอเหล่านี้ถูกเผยแพร่ผ่านช่องทางออนไลน์เพื่อสร้างภาพลักษณ์ของจีนในฐานะผู้นำโลกที่มีวุฒิภาวะและยึดมั่นในหลักสันติภาพ

4.2 การทูตดิจิทัลอเมริกา

ในฐานะที่สหรัฐอเมริกาเป็นมหาอำนาจที่มีบทบาทนำในระบบโลกมาอย่างยาวนาน จึงได้แสดงศักยภาพของตนอย่างชัดเจนในช่วงวิกฤตการณ์ระหว่างปี ค.ศ. 2019 – 2024 ไม่ว่าจะเป็นการแพร่ระบาดของโควิด-19 หรือความขัดแย้งระหว่างรัสเซียและยูเครน โดยเฉพาะในด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือทางการทูต เพื่อรักษาอิทธิพลของตนในเวทีระหว่างประเทศ

แม้ว่าในปี ค.ศ. 2019 จะมีการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 แต่ในบัญชีเฟซบุ๊กของกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกา (U.S. Department of State) ไม่มีการลงเนื้อหาเกี่ยวกับเชื้อไวรัสดังกล่าวเนื่องจากการระบาดยังคงอยู่แต่เฉพาะในอาณาเขตของประเทศจีน มาจนถึงปี ค.ศ. 2020 บัญชีเฟซบุ๊กดังกล่าวได้มีการโพสต์เกี่ยวกับ 'ไวรัสโควิด-19' (ในขณะนั้นนิยมใช้คำว่า Coronavirus) ครั้งแรกในวันที่ 31 มกราคม ค.ศ. 2020 โดยเนื้อหาเป็นการประกาศว่าประเทศจีนเป็นประเทศที่สหรัฐอเมริกาและองค์การอนามัยโลกไม่สนับสนุนให้เดินทางไป เนื่องจากการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 นั้นรุนแรงไปจนถึงระดับ 4

U.S. Department of State

31 มกราคม 2020

Secretary Pompeo: The State Department is increasing the China Travel Advisory to Level 4 – Do Not Travel. This is due to the spread of the novel coronavirus throughout China and the [World Health Organization \(WHO\)](#) determination that the outbreak constitutes a Public Health Emergency of International Concern. <https://go.usa.gov/xdDx7>

TRAVEL.STATE.GOV

China Travel Advisory

Do not travel to China due to novel coronavirus first identified in Wuhan, China. On January 30, the World Health Organization has determined the rapidly spreading outbreak constitutes a Public Health Emergency of...

ภาพประกอบ 12 โพสต์บนเฟซบุ๊กของสหรัฐอเมริกาวันที่ 31 มกราคม ค.ศ. 2020

หลังจากนั้นเป็นต้นมาบัญชีเฟซบุ๊กของกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกาได้ให้ความสนใจกับประเด็นเกี่ยวกับโควิด-19 มากขึ้น โดยการแสดงบทบาทของการเป็นผู้นำในการประสานความร่วมมือกับประเทศพัฒนาแล้วเพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหาร่วมกัน และเข้าไปช่วยเหลือประเทศกำลังพัฒนา ประเทศด้อยพัฒนา รวมไปถึงประเทศที่การระบาดอยู่ในขั้นรุนแรง โดยสหรัฐอเมริการ่วมมือเพื่อหาแนวทางในการรับมือกับการแพร่ระบาดกับแคนาดา สวิตเซอร์แลนด์ รวมถึงกลุ่มประเทศ G7 และเมื่ออิตาลีเผชิญกับการระบาดอย่างรุนแรง สหรัฐอเมริกาจึงโพสต์เนื้อหาที่แสดงเจตนาในการช่วยเหลือ

ภาพประกอบ 14 โพสต์บนเฟสบุ๊กของสหรัฐอเมริกาเกี่ยวกับอิตาลี

ภาพประกอบ 15 โพสต์ความร่วมมือสหรัฐอเมริกาบัสวิตเซอร์แลนด์เพื่อช่วยเหลืออิหร่าน

ภาพประกอบ 16 สหรัฐอเมริกาและประเทศกลุ่ม G7 ร่วมมือกันรับมือกับโควิด-19

ในช่วงแรกที่มีการระบาดสหรัฐอเมริกาแสดงเนื้อหาในโพสต์พยายามเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์ในทางบวกกับจีน โดยเผยแพร่ภาพของการส่งอุปกรณ์ที่จำเป็นเข้าไปช่วยเหลือจีน หากแต่จุดเปลี่ยนสำคัญอยู่ในปี ค.ศ. 2020 ซึ่งเฟซบุ๊กดังกล่าวได้โพสต์เนื้อหาที่เป็นข่าวที่รัฐบาลจีนส่งตัวนักข่าวสหรัฐอเมริกาออกนอกประเทศ และหลังจากนั้นเป็นต้นมาสหรัฐอเมริกาได้ลงโพสต์ที่มีเนื้อหาต่อต้านจีน ทั้งในประเด็นที่เกี่ยวกับโควิด-19 หรือประเด็นอื่น ๆ

ภาพประกอบ 17 สหรัฐอเมริกาประกาศว่าจะร่วมมือกับจีน

ภาพประกอบ 18 สหรัฐอเมริกาส่งอุปกรณ์ที่จำเป็นเข้าไปช่วยเหลือจีน

ภาพประกอบ 19 จีนให้นักข่าวสหรัฐอเมริกาออกจากประเทศ

แม้ว่าสหรัฐอเมริกาเผชิญกับการแพร่ระบาดอย่างหนักในช่วงต้น แต่ก็สามารถฟื้นฟูสถานการณ์ได้รวดเร็วด้วยการลงทุนในการวิจัยและพัฒนาวัคซีนผ่านบริษัทเทคโนโลยีชีวภาพขนาดใหญ่อย่าง Pfizer รัฐบาลสหรัฐฯ ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการประชาสัมพันธ์ความสำเร็จเหล่านี้ผ่านทุกช่องทาง โดยเฉพาะเฟสบุ๊ก ซึ่งช่วยสร้างภาพลักษณ์ของประเทศในฐานะผู้นำด้านวิทยาศาสตร์และนวัตกรรม รวมทั้งผลักดันให้วัคซีนที่พัฒนาในสหรัฐอเมริกาได้รับการยอมรับจากประชาคมโลกผ่านโครงการ COVAX ที่เป็นการส่งวัคซีนโควิด-19 ไปช่วยเหลือประเทศต่าง ๆ เช่น เวเนซุเอล่า เม็กซิโก ไอร์แลนด์ กาน่า ปากีสถาน ศรีลังกา บังกลาเทศ ฟิลิปปินส์ และประเทศอื่นๆ อีกกว่า 110 ประเทศ

U.S. Department of State

20 มีนาคม 2020

Spokesperson Ortagus: The five U.S. citizens and one U.S. resident from Citgo have been held without due process in [#Venezuela](#) for over two years. Now with [#COVID19](#) spreading in Venezuela, they face even more serious health risks. The [#Citgo6](#) should be released right away on humanitarian grounds.

U.S. DEPARTMENT OF STATE

Office of the Spokesperson

For Immediate Release

STATEMENT BY SECRETARY MICHAEL R. POMPEO

March 19, 2020

United States Calls for Humanitarian Release of Wrongfully Detained Americans in Venezuela

With the Maduro regime now acknowledging that COVID-19 cases are appearing in Venezuela, we are extremely concerned about the risk for the five U.S. citizens and one U.S. resident from Citgo who are currently languishing in the notorious Helicoide prison in Caracas. These wrongfully detained men all have weakened immune systems due to cumulative health problems and face a grave health risk if they become infected. Seventeen hearings have been cancelled. They have already spent more than two years in jail without an ounce of evidence being brought against them; it is time to release them on humanitarian grounds.

ภาพประกอบ 20 สหรัฐอเมริกาส่งวัคซีนไปช่วยเวเนซุเอลา

U.S. Department of State

19 มีนาคม 2020 · 🌐

...

Secretary Pompeo: Spoke with [#Mexico](#)'s Foreign Secretary Marcelo Luis Ebrard Casaubon about efforts to contain and mitigate [#COVID19](#) through increased preventative measures. We will continue to work closely with Mexico on an effective, coordinated response and on securing our shared border.
<https://bit.ly/3a3rOfA>

STATE.GOV

i

Secretary Pompeo's Call with Mexican Foreign Secretary Marcelo Ebrard - United States Department of State

ภาพประกอบ 21 สหรัฐอเมริกาส่งวัคซีนไปช่วยเม็กซิโก

U.S. Department of State

19 มีนาคม 2020

Spokesperson Ortagus: Secretary Pompeo spoke with Icelandic Foreign Minister Gudlaugur Thór Thórdarson yesterday, recognizing [#Iceland](#)'s excellent efforts fighting [#COVID19](#) and continued cooperation with the U.S. on Transatlantic security and trade.

U.S. DEPARTMENT OF STATE

Office of the Spokesperson

For Immediate Release

READOUT

March 18, 2020

Secretary Pompeo's Call with Icelandic Foreign Minister Thórdarson

Secretary of State Michael R. Pompeo spoke yesterday with Icelandic Foreign Minister Gudlaugur Thór Thórdarson. Secretary Pompeo and Foreign Minister Thórdarson discussed the effects of the temporary U.S. suspension of entry of non-U.S. citizen travelers present within the Schengen area, including Iceland. The Secretary praised Iceland's measures to fight the spread of the COVID-19 virus. The Secretary and Foreign Minister discussed the importance of addressing the economic effects of COVID-19, including its outsized impact on international transportation. The Foreign Minister highlighted Icelandair and emphasized the need to begin thinking about the way forward after the pandemic. The Secretary and Foreign Minister agreed to discuss a dialogue at the working level on these issues. They also discussed trade issues, and both agreed on the importance of US-Icelandic ties as close Allies with common values.

ภาพประกอบ 22 สหรัฐอเมริกาส่งวัคซีนไปช่วยไอซ์แลนด์

U.S. Department of State

27 ธันวาคม 2021

December is vaccination month in Ghana, and this week, the United States delivered 1.7 million additional Pfizer COVID-19 vaccine doses to the Ghanaian people. Partnering with [@Gavi](#), the [Vaccine Alliance #COVAX](#) and the [African Union](#), we have now provided Ghana with over 7 million vaccine doses.

ภาพประกอบ 23 สหรัฐอเมริกาส่งวัคซีนไปช่วยกานา

ภาพประกอบ 24 สหรัฐอเมริกาส่งวัคซีนไปช่วยปากีสถาน

ภาพประกอบ 25 สหรัฐอเมริกาส่งวัคซีนไปช่วยศรีลังกา

ภาพประกอบ 26 สหรัฐอเมริกาส่งวัคซีนไปช่วยบังกลาเทศ

ภาพประกอบ 27 สหรัฐอเมริกาส่งวัคซีนไปช่วยฟิลิปปินส์

ภาพประกอบ 28 สหรัฐอเมริกาส่งวัคซีนไปช่วยกว่า 110 ประเทศ

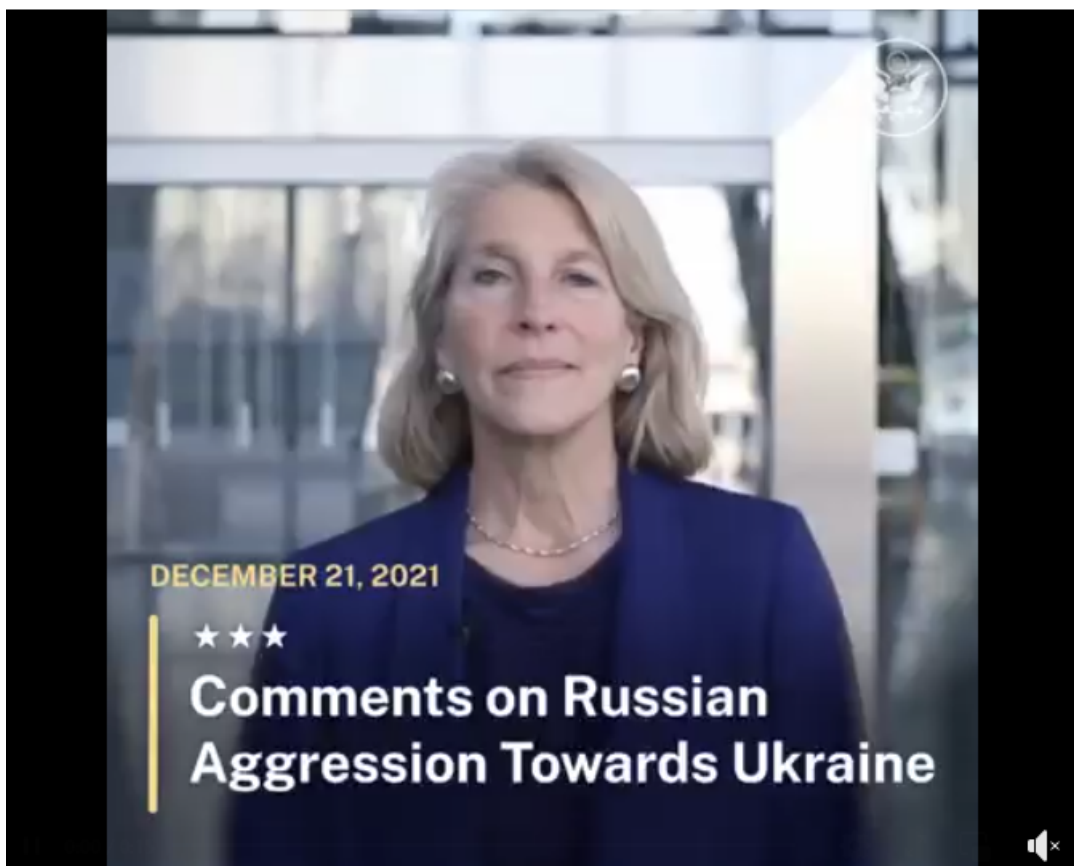
ในสถานการณ์ความขัดแย้งรัสเซียและยูเครน สหรัฐอเมริกาได้แสดงบทบาทอย่างโดดเด่นผ่านการสนับสนุนทางทหารและเศรษฐกิจต่อยูเครน และต่อต้านรัสเซียอย่างชัดเจน โดยเริ่มต้นจากการที่สหรัฐอเมริกาออกมาประกาศว่าแหลมไครเมียเป็นของยูเครน ซึ่งแหลมไครเมียเป็นพื้นที่ที่รัสเซียและยูเครนมีข้อพิพาทในการอ้างสิทธิเป็นเจ้าของ การที่สหรัฐอเมริกาออกมาประกาศเนื้อมีดังกล่าวลงในเฟซบุ๊กทางการของกระทรวงการต่างประเทศจึงสามารถมองได้ว่าสหรัฐอเมริกานั้นอยู่ฝ่ายยูเครน และในโพสต์หลังจากนั้นเป็นต้นมานั้นล้วนมีเนื้อหาที่เป็นการประณามความก้าวร้าวของรัสเซียที่เข้าไประรานยูเครนด้วยปฏิบัติการทางการทหาร โดยกล่าวว่าปฏิบัติการดังกล่าวเป็นการทำลายสิทธิมนุษยชน

U.S. Department of State

22 ธันวาคม 2021

Assistant Secretary of State for European and Eurasian Affairs Donfried reiterated the message we have heard from our [NATO](#) Allies: Any further Russian aggression against Ukraine would have massive consequences and carry a high price. <https://go.usa.gov/xeurH>

ภาพประกอบ 29 ผู้ช่วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศไม่เห็นด้วยกับปฏิบัติการของรัสเซีย

ภาพประกอบ 30 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกาประกาศว่าอยู่ฝ่ายยูเครน

ภาพประกอบ 31 สหรัฐอเมริกาประกาศว่าความขัดแย้งระหว่างรัสเซีย-ยูเครน เกิดจากความล้มเหลวของยุทธศาสตร์ที่ปูตินไม่สามารถรักษาดินแดนของตนเองไว้ได้

U.S. Department of State

28 ธันวาคม 2024

Putin's unjust invasion of Ukraine is an imperial project to erase Ukraine from the map.

Every country has a sovereign right to make their own choices — including the Ukrainian people's right to choose their own future, not have their choices made in and by Moscow.

ภาพประกอบ 32 สหรัฐอเมริกาอ้างถึงหลักสิทธิมนุษยชน

โดยสรุปแล้วการทูตดิจิทัลกลายเป็นเครื่องมือสำคัญของสหรัฐอเมริกาในการกำหนดทิศทางนโยบายต่างประเทศและแสดงบทบาทนำโลกในช่วงสถานการณ์วิกฤต โดยเฉพาะในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 และความขัดแย้งระหว่างรัสเซียกับยูเครน สหรัฐฯ ใช้แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย โดยเฉพาะเฟสบุ๊กของกระทรวงการต่างประเทศ เป็นช่องทางหลักในการสื่อสารกับประชาคมโลก

ในช่วงต้นของการระบาด ปี 2019 ยังไม่มีการกล่าวถึงโควิด-19 ในช่องทางดิจิทัลของทางการสหรัฐฯ จนกระทั่งวันที่ 31 มกราคม 2020 จึงมีโพสต์แรกเกี่ยวกับโรคระบาด โดยแนะนำให้หลีกเลี่ยงการเดินทางไปยังประเทศจีน นับจากนั้น สหรัฐฯ เริ่มใช้การทูตดิจิทัลเพื่อเน้นบทบาทด้านมนุษยธรรมและการประสานความร่วมมือกับประเทศพัฒนาแล้วในการช่วยเหลือประเทศกำลังพัฒนา ขณะเดียวกัน ความตึงเครียดระหว่างสหรัฐฯ กับจีนก็ทวีความรุนแรงขึ้น โดยเฉพาะเมื่อจีน

สั่งให้นักข่าวสหรัฐอเมริกาออกจากประเทศในปี 2020 ส่งผลให้เนื้อหาในช่องทางดิจิทัลของสหรัฐฯ มีแนวโน้มวิพากษ์วิจารณ์จีนมากขึ้น ทั้งในเรื่องการจัดการโควิด-19 การปิดกั้นเสรีภาพสื่อ และประเด็นสิทธิมนุษยชน ในกรณีความขัดแย้งระหว่างรัสเซียยูเครน การทูตดิจิทัลของสหรัฐฯ มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง สหรัฐอเมริกาใช้ช่องทางโซเชียลมีเดียเพื่อแสดงจุดยืนอย่างชัดเจนในการสนับสนุนยูเครน โดยเนื้อหาเฟซบุ๊กของกระทรวงการต่างประเทศเน้นการประณามการรุกรานของรัสเซียว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน พร้อมยืนยันว่ารัฐบาลสหรัฐอเมริกาจะให้การสนับสนุนยูเครนอย่างต่อเนื่องทั้งในด้านการทหาร เศรษฐกิจ และมนุษยธรรม จากการรับมือกับสถานการณ์ดังกล่าวจึงแสดงให้เห็นถึงการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการขับเคลื่อนนโยบายระหว่างประเทศอย่างมีประสิทธิภาพในสถานการณ์วิกฤต โดยการใช้เฟซบุ๊กอินฟลูเอนเซอร์ที่สามารถเข้าถึงปัจเจกโดยตรง

4.3 เปรียบเทียบการใช้การทูตดิจิทัลของทั้งสองประเทศ

การทูตดิจิทัลเป็นเครื่องมือสำคัญของมหาอำนาจอย่างจีนและสหรัฐอเมริกาในการสื่อสารและกำหนดภาพลักษณ์ในเวทีระหว่างประเทศ ทั้งสองประเทศใช้แพลตฟอร์มเฟซบุ๊กเป็นช่องทางหลักในการสื่อสารกับประชาคมโลก โดยจีนแม้จะไม่อนุญาตให้ใช้เฟซบุ๊กภายในประเทศ แต่เลือกใช้ช่องทางนี้ในการสร้างภาพลักษณ์ของประเทศที่มีความเป็นกลาง มีวุฒิภาวะ และเน้นความร่วมมือกับนานาชาติ เช่น การรับมือโควิด-19 และการเสนอแผนสันติภาพกรณีรัสเซีย-ยูเครน ในทางตรงกันข้าม สหรัฐอเมริกาใช้การทูตดิจิทัลอย่างแข็งขันและชัดเจน โดยแสดงจุดยืนผ่านเฟซบุ๊กของกระทรวงการต่างประเทศ ทั้งในเรื่องการช่วยเหลือประเทศต่าง ๆ ด้วยวัคซีนโควิด-19 และการสนับสนุนยูเครนอย่างชัดเจนในการต่อต้านรัสเซีย พร้อมทั้งวิพากษ์จีนในประเด็นเสรีภาพสื่อและสิทธิมนุษยชน สรุปได้ว่าจีนมุ่งเน้นการสร้างภาพลักษณ์เชิงบวกและความเป็นกลาง ขณะที่สหรัฐอเมริกาใช้การทูตดิจิทัลเพื่อย้าบทบาทผู้นำโลกอย่างชัดเจนและตรงไปตรงมา ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 2 ตารางเปรียบเทียบผลการศึกษา

	จีน	สหรัฐอเมริกา
สถานการณ์โควิด-19	- สร้างภาพลักษณ์เชิงบวก - ต่อต้านกระแสเหยียดเชื้อชาติ - นำเสนอศักยภาพระบบสาธารณสุข	- เน้นบทบาทด้านมนุษยธรรม - แจกจ่ายวัคซีน - ย้ำภาพลักษณ์ผู้นำด้านวิทยาศาสตร์และนวัตกรรม

สถานการณ์ความขัดแย้ง รัสเซีย-ยูเครน	- วางตัวเป็นกลาง - เสนอ Peace Plan - สื่อสารผ่านสื่อดิจิทัลเพื่อสร้างภาพลักษณ์นักไกล่เกลี่ย	- สนับสนุนยูเครนอย่างชัดเจน - ประณามรัสเซีย - เน้นเรื่องสิทธิมนุษยชนและกฎหมายระหว่างประเทศ
รูปแบบ	- ใช้เฟซบุ๊กทางการแม้จะห้ามในประเทศ - ใช้สื่อของรัฐ (CGTN, Xinhua) สื่อสารต่างประเทศ	- ใช้เฟซบุ๊กทางการของหน่วยงานรัฐ - ใช้ภาษาที่ตรงประเด็นและเข้าใจง่าย
กลยุทธ์การทูตดิจิทัล	- เสริมภาพลักษณ์ประเทศที่ร่วมมือ - เน้นความสงบและสันติภาพ	- เสริมภาพลักษณ์ผู้นำโลก - ใช้เผยแพร่การให้ช่วยเหลือ - แสดงจุดยืนที่ตรงไปตรงมา
ความเหมือน	- ใช้โซเชียลมีเดียและบัญชีทางการ - ใช้ทูตดิจิทัลเป็นเครื่องมือ - สื่อสารเพื่อสร้างภาพลักษณ์และแสดงจุดยืน - มุ่งเข้าถึงผู้ชมทั่วโลกผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล	
ความต่าง	การสร้างภาพลักษณ์ของประเทศที่มีความเป็นกลาง มีวุฒิภาวะ และเน้นความร่วมมือกับนานาชาติ	ยับยั้งทาบผู้นำโลกอย่างชัดเจนและตรงไปตรงมา

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

การทูตดิจิทัลไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแค่การเผยแพร่ข้อมูลและการสร้างการรับรู้ แต่ยังเป็นเครื่องมือที่มหาอำนาจ เช่น สหรัฐอเมริกาและจีน ใช้ในการสร้างอิทธิพลในระดับสากล ในช่วงสถานการณ์โควิด-19 ทั้งสองประเทศได้ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับวัคซีนที่พัฒนาโดยประเทศตนเอง เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและภาพลักษณ์ที่ดีในฐานะผู้นำในการจัดการกับวิกฤต สหรัฐอเมริกาใช้ช่องทางดิจิทัลอย่างเฟซบุ๊ก ในการเผยแพร่วาทกรรมของผู้นำประเทศ และนโยบายต่าง ๆ โดยเฉพาะการใช้โซเชียลมีเดียในการเผยแพร่ข้อความที่แสดงถึงคุณค่าและอุดมการณ์ต่าง ๆ ที่สะท้อนถึงการดำเนินนโยบายภายในประเทศและบนเวทีโลก

สำหรับจีนแม้ว่าจะมีท่าทีที่ระมัดระวังในการสนับสนุนรัสเซียในสงครามกับยูเครน แต่จีนยังคงใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสร้างภาพลักษณ์ของตนเองในฐานะมหาอำนาจที่มีอิทธิพลในระดับโลก การประกาศสนับสนุนรัสเซียในระดับทวิภาคีและการใช้ช่องทางดิจิทัลในการส่งข้อความเกี่ยวกับพันธมิตรและผลประโยชน์ร่วมกันแสดงให้เห็นถึงความพยายามของจีนเพื่อเสริมสร้างอำนาจอิทธิพลทางการทูตในช่วงวิกฤตนี้ แม้ว่าเฟซบุ๊กจะไม่ได้เป็นที่นิยมในประเทศจีนก็ตาม

ทั้งสหรัฐอเมริกาและจีนได้พิสูจน์ให้เห็นว่า การทูตดิจิทัลเป็นเครื่องมือที่ทรงพลังในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและกำหนดทิศทางทางการทูตในระดับโลก โดยทั้งสองประเทศได้ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลไม่เพียงแต่เพื่อการเผยแพร่ข้อมูล แต่ยังเพื่อการสร้างอิทธิพลและการตัดสินใจทางการทูตในเชิงกลยุทธ์ การศึกษาและการวิเคราะห์การใช้การทูตดิจิทัลของมหาอำนาจในช่วงสถานการณ์วิกฤตนี้จึงเป็นสิ่งสำคัญในการทำความเข้าใจถึงการพัฒนาของการทูตในยุคดิจิทัล และการปรับตัวของประเทศต่าง ๆ ในการเผชิญหน้ากับสถานการณ์ที่ท้าทาย ในที่สุดการทูตดิจิทัลไม่เพียงแต่เป็นการเปลี่ยนแปลงเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารของนักการทูต แต่ยังเป็นการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของการทูตในระดับโลก โดยการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางและกลยุทธ์ทางการทูตในทุกมิติ ทั้งในเชิงนโยบาย ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และการตัดสินใจในสถานการณ์วิกฤตโดยเฉพาะ

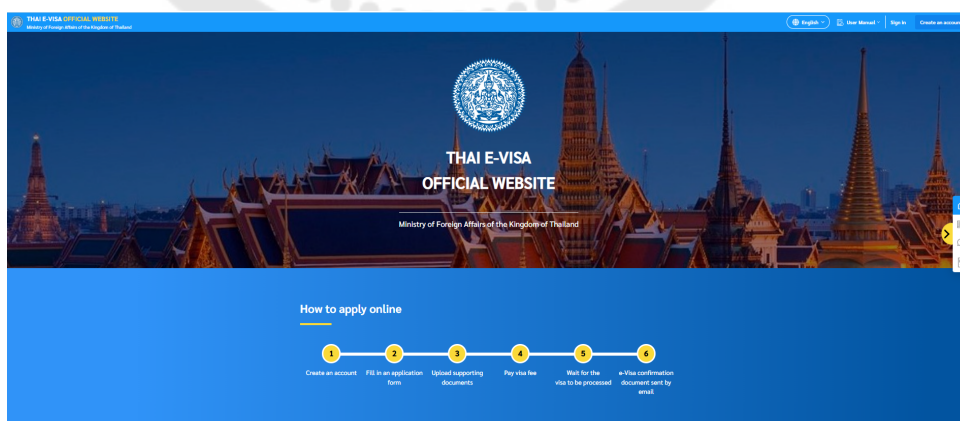
5.2 ข้อเสนอแนะต่อการต่างประเทศไทย

จากการศึกษาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการทูตของประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะของสหรัฐอเมริกาและจีน มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ประเทศไทยในฐานะหนึ่งในประเทศที่อยู่ท่ามกลางการแข่งขันของมหาอำนาจทั้งสอง และจำเป็นต้องปรับตัวให้อยู่รอดได้ในโลกยุคใหม่ที่ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการทูตเป็นที่นิยมกันอย่างแพร่หลาย งานวิจัยชิ้นนี้จึงมีข้อเสนอแนะต่องานด้านการต่างประเทศหรือการทูตของไทยให้สามารถใช้การทูตดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะประกอบไปด้วย การฝึกอบรมการทูตดิจิทัลให้แก่บุคลากร การสร้างและพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัล

ของประเทศ การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสร้างกลยุทธ์จากข้อมูลดิจิทัล และการสร้างความร่วมมือด้านการทูตดิจิทัล

หากต้องการจะพัฒนาการทูตดิจิทัลให้ทันสมัยควรเริ่มจากการพัฒนาบุคลากรในองค์กรให้มีประสิทธิภาพก่อน โดยเฉพาะบุคลากรในสายงานด้านการทูต กล่าวคือข้าราชการและเจ้าหน้าที่ในกระทรวงการต่างประเทศ เพราะบุคคลดังกล่าวเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนงานการทูตไทยโดยตรง ซึ่งมีความรู้ ความสามารถ และทักษะเกี่ยวกับงานด้านการทูตเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว หากได้รับการฝึกอบรมให้มีทักษะด้านดิจิทัลอย่างครบถ้วนทั้งทักษะการใช้แพลตฟอร์มดิจิทัล การวิเคราะห์ข้อมูล การต่อสู้กับข่าวปลอม ไปจนถึงการใช้เทคโนโลยีในการสร้างอิทธิพลทางการทูต จะช่วยส่งเสริมให้บุคลากรดังกล่าวสามารถปรับใช้ความชำนาญที่มีอยู่กับเทคโนโลยีสมัยใหม่ อันจะส่งผลให้เทคโนโลยีสมัยใหม่ผสานเข้ากับความรู้เดิมที่เกิดจากประสบการณ์การทำงาน

เมื่อบุคลากรมีความพร้อมแล้ว โครงสร้างพื้นฐานที่สนับสนุนการทำงานของบุคลากรจึงควรจะพร้อมสำหรับการใช้งานของบุคลากรดังกล่าว ดังนั้นจึงควรสร้างและพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลของประเทศ เพราะนอกจากจะช่วยให้การทำงานง่ายขึ้นแล้ว การมีรูปแบบของแพลตฟอร์มดิจิทัลที่สวยงามและน่าเชื่อถือ นับว่าเป็นการเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศในอีกทางหนึ่ง ในปัจจุบัน กระทรวงการต่างประเทศของไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องนี้ อันจะสังเกตได้จากช่องทางโซเชียลมีเดียของกระทรวงการต่างประเทศทั้งเฟซบุ๊ก อินสตาแกรม หรือแม้กระทั่งหน้าเว็บไซต์ที่ใช้ในการบริการประชาชน อาทิ เว็บไซต์ <https://www.thaievisa.go.th/> ซึ่งเป็นช่องทางสำหรับชาวต่างชาติในการขอรับการตรวจลงตราเพื่อเข้ามาในประเทศไทย เว็บไซต์ดังกล่าวจึงถูกพัฒนาอย่างสม่ำเสมอให้ตอบสนองต่อการใช้งานของทั้งผู้ที่ร้องขอการตรวจลงตรา และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ในฐานะที่เป็นเครื่องมือทางการทูตที่สร้างภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศไทยในสายตาชาวต่างชาติ เป็นต้น อย่างไรก็ตามประเทศไทยควรมีการสร้างและพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลอื่นๆ ต่อไป

ภาพประกอบ 33 หน้าเว็บไซต์ <https://www.thaievisa.go.th/>

ที่มา: <https://www.thaievisa.go.th/>

ควรมีการส่งเสริมการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสร้างกลยุทธ์จากข้อมูลดิจิทัล โดยประเทศไทยควรลงทุนในการพัฒนาเครื่องมือสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลดิจิทัล (Big Data) เพื่อให้สามารถประเมินสถานการณ์และปรับกลยุทธ์การทูตได้อย่างแม่นยำและรวดเร็ว การใช้เครื่องมือที่สามารถติดตามความคิดเห็นจากโซเชียลมีเดียหรือข้อมูลข่าวสารจะช่วยให้สามารถตัดสินใจได้ทันทั่วทั้งที่การ และสามารถจัดการเนื้อหาที่อัฟโหลดในแพลตฟอร์มดิจิทัลทางการของหน่วยงานราชการให้ส่งผลต่อความคิดของสาธารณชนในวงกว้าง

ท้ายที่สุดนี้ประเทศไทยควรสร้างความร่วมมือด้านการทูตดิจิทัล เพื่อเปิดโอกาสให้มีความร่วมมือหรือแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการทูตดิจิทัลกับประเทศอื่น ๆ ทั้งยังเป็นการการสร้างพันธมิตรในระดับภูมิภาคเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางไซเบอร์และการพัฒนาเทคโนโลยี ซึ่งอาจเริ่มต้นจากประเทศในภูมิภาคอาเซียนที่ได้รวมตัวกันอยู่ก่อนแล้ว ซึ่งความร่วมมือดังกล่าวสามารถกระชับความสัมพันธ์ของประเทศในภูมิภาคมากยิ่งขึ้น สมาชิกอาเซียนซึ่งเดิมทีเป็นประเทศขนาดเล็กและมีต้นทุนที่ไม่เพียงพอต่อการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลจะมีอำนาจในการต่อรองกับประเทศอื่น ๆ ในเวทีการแข่งขันทางการทูตดิจิทัลของโลกมากยิ่งขึ้นหากรวมตัวกัน

จากการศึกษาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการทูตของประเทศมหาอำนาจ เช่น สหรัฐอเมริกาและจีน พบว่าประเทศไทยในฐานะที่อยู่ท่ามกลางการแข่งขันระหว่างสองขั้วอำนาจจำเป็นต้องเร่งปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการทูตอย่างมีประสิทธิภาพ งานวิจัยเสนอแนวทางสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ การพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการทูตดิจิทัล การสร้างและพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลของภาครัฐ การวิเคราะห์ข้อมูลดิจิทัลเพื่อกำหนดกลยุทธ์ที่แม่นยำ และการสร้างความร่วมมือด้านการทูตดิจิทัลในระดับภูมิภาค โดยเฉพาะในอาเซียน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและสร้างอิทธิพลของไทยในเวทีระหว่างประเทศอย่างยั่งยืน

บรรณานุกรม

- Al Fahadi, S. R. (2020). *The Use of FIFA 2022 World Cup as a Nation Branding Tool: Social Media and Sentiment* Hamad Bin Khalifa University (Qatar)].
- Al Jazeera. (2021). *COVID-19 origins: China rejects WHO proposal to return to Wuhan*. Al Jazeera. Retrieved 24 December 2024 from <https://www.aljazeera.com/news/2021/7/22/covid-19-origins-china>
- Alhamar, N. A. (2023). *A Strategic Public Diplomacy Framework for Enhancing Implementation of Public Diplomacy Practice in the Diplomatic Field of Qatar* University of Bradford].
- Amankwah-Amoah, J., Khan, Z., Wood, G., & Knight, G. (2021). COVID-19 and digitalization: The great acceleration. *Journal of business research*, 136, 602.
- Bazlutckaia, M. (2023). US Digital Diplomacy in Russian Segment of Telegram through the Lens of Word Embedding. MGIMO Digital International Relations 2023 Conference Proceedings,
- Bjola, C., Cassidy, J., & Manor, I. (2019). Public diplomacy in the digital age. *The Hague Journal of Diplomacy*, 14(1-2), 83.
- Bjola, C., & Holmes, M. (2015). *Digital diplomacy*. Taylor & Francis.
- Charron, C. (2024, November 19, 2024). *Trump comments have semiconductor chip industry anxious*. <https://www.insideindianabusiness.com/articles/trump-comments-have-semiconductor-chip-industry-anxious>
- Cihanoğlu Gülen, G., & Demir, İ. (2024). German Digital Diplomacy. In *Digital Diplomacy in the OSCE Region: From Theory to Practice* (pp. 45-56). Springer.
- de Soysa, I., & Vadlamannati, K. C. (2024). A friend indeed to friends in need? China's trade regime and Covid-19 vaccine diplomacy. *China Economic Quarterly International*, 4(3), 215.
- Fakuade, D. (2024). UK Digital Diplomacy. *Digital Diplomacy in the OSCE Region: From Theory to Practice*, 77-87.
- Fei, W., & Yao, J. (2022). The development and game of US digital diplomacy Under Geopolitics. *International Relations*, 10(5), 197-206.
- Fushu, L. (2023). Digital diplomacy of USA and China in the era of datalization. วารสารมหาวิทยาลัยเซนต์ปีเตอส์เบิร์ก สาขาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ, 16(2), 191-200.
- Garud-Patkar, N. (2022). Is digital diplomacy an effective foreign policy tool? Evaluating India's di

- Gilboa, E. (2016). Digital diplomacy. *The SAGE handbook of diplomacy*, 540-551.
- Hallams, E. (2010). Digital diplomacy: the internet, the battle for ideas & US foreign policy. *CEU Political Science Journal*(04), 538, 551.
- Hanh, N. T. H. (2022). US Digital Diplomacy in ASEAN during the Covid - 19 Pandemic. *TH INTERNATIONAL CONFERENCE ON INTERNATIONAL RELATIONS AND DEVELOPMENT (ICIRD 7)* 632-637.
chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://icird7.soc.cmu.ac.th/proceeding-129/
- Hardy, A. (2024). Estonia's digital diplomacy: Nordic interoperability and the challenges of cross-border e-governance. *Internet Policy Review*, 13(3), 22.
- IBEX. (2567). 15 Facebook Statistics ที่คุณควรรู้ อัปเดตปี 2025. Retrieved 8 ก.ค. 68 from <https://www.ibex.co.th/th/facebook-statistics/>
- Jin, D. Y. (2024). The rise of digital platforms as a soft power apparatus in the New Korean Wave era. *Communication and the Public*, 9(2), 161-177.
- Karalis, M. (2024). *The Information War: Russia-Ukraine Conflict Through the Eyes Of Social Media*. Georgetown University. Retrieved 23 December 2024 from <https://gjia.georgetown.edu/2024/02/02/russia-ukraine-through-the-eyes-of-social-media/>
- Kos-Stanišić, L., & Car, V. (2021). The use of soft power in digital public diplomacy: The cases of Brazil and India in the EU. *Politička misao: Časopis za politologiju*, 58(2), 127,133-134.
- Kretschmer, L.-M. (2017). Imagine there is war and it is tweeted live—An analysis of digital diplomacy in the Israeli-Palestinian Conflict. *Global Media Journal-German Edition*, 7(1), 1-2.
- Liang, F. (2019). The New Silk Road on Facebook: How China's official media cover and frame a national initiative for global audiences. *Communication and the Public*, 4(4), 261-262.
- Manor, I. (2017). *The Digitalization of Diplomacy: Toward Clarification of a Fractured Terminology* [Working Paper].
- Mehmetcik, H., & Salihi, E. (2022). To be or not to be: Twitter Presence among Turkish Diplomats. *จุฬสารของมหาวิทยาลัยการศึกษาศัมพันธ์ระหว่างประเทศแห่งรัสเซีย*, 15(3), 178.

- Muratbekova, A. *China's post-pandemic Digital Silk Road*. Akhmet Yassawi University. Retrieved 15 December 2024 from <https://www.eurasian-research.org/publication/chinas-post-pandemic-digital-silk-road/>
- Palit, P. S. (2024). Public Diplomacy Through Social Media: the Chinese Way. *China Currents*, 23(1). <https://www.chinacenter.net/2024/china-currents/23-1/public-diplomacy-through-social-media-the-chinese-way/>
- Park, S., Chung, D., & Park, H. W. (2019). Analytical framework for evaluating digital diplomacy using network analysis and topic modeling: Comparing South Korea and Japan. *Information Processing & Management*, 56(4), 1472.
- Parley Policy Initiative. (2023). *China's 12-point peace plan, explained*. Retrieved 24 December 2024 from <https://www.parleypolicy.com/post/china-s-12-point-peace-plan-explained>
- Shalash, L. S. (2023). The Israeli Digital Diplomacy Directed to the Arabs: An Analysis of the "Israel speaks Arabic" Facebook Page. *Journal of Al-Tamaddun*, 18(1), 245.
- Sharma, D. (2022). *Taking Australian diplomacy digital*. Australian Strategic Policy Institute. <https://www.aspi.org.au/report/taking-australian-diplomacy-digital>
- Sharma, N. (2021). Digital Diplomacy: The Evolution of a New Era in Diplomacy. In (pp. 6).
- Tran Sautédé, E., & Vincent Mo, F. (2025). Digital diplomacy with Chinese characteristics: Evolving narratives, strategies and global impact. *Global Media and Communication*, 21(1), 3-7. <https://doi.org/10.1177/17427665251340222>
- United States International Cyberspace & Digital Policy Strategy*. (2024). U.S. department of state. Retrieved 15 December 2024 from <https://www.state.gov/united-states-international-cyberspace-and-digital-policy-strategy/>
- World Bank Group. (2024). *GDP ranking*. Retrieved 23 December 2024 from <https://datacatalog.worldbank.org/search/dataset/0038130>
- กนกพร จูทอง. การทูตดิจิทัลของคองซอวอ. https://cda.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_dl_link.php?nid=70160&filename=index
- กระทรวงการต่างประเทศ. (2565). องค์การสนธิสัญญาแอตแลนติกเหนือ (*North Atlantic Treaty Organisation - NATO*). Retrieved 23 December 2024 from <https://www.mfa.go.th/th/content/5d5bcc2715e39c306000a364?cate=5d5bcb4e15e39c3060006872>
- กฤษฎา พรหมเวศ, สิงห์ สิงห์ขจร, ปรัชญา มหาวินิจชัยมนตรี, กฤษณะ เชื้อชัยนาท, รัตนา บุญอ่วม, ประภาวิษณุ พันสทรัพย์สุข, & สรสิทธิ์ เกตตรา. (2022). สงครามสื่อมวลชน

รัสเซีย-ยูเครน ผ่านการ กำหนดวาระข่าวสารของประเทศรัสเซีย. วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ธนบุรี, 4(2), 9.

จารุต อนันตวิริยา. (2022). ผลกระทบของสงครามยูเครน-รัสเซียต่อการจัดระเบียบโลกใหม่.

วารสารรัฐศาสตร์สาส์นมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย 1(2), 82.

ตฤณ ดาวพล. (2567). เทียบฟอร์ม 'Facebook – TikTok – X' 3 โซเชียลมีเดียยักษ์ใหญ่

THE STANDARD WEALTH. Retrieved 8 กรกฎาคม 2568 from

<https://thestandard.co/facebook-tiktok-x-social-media-comparison/>

